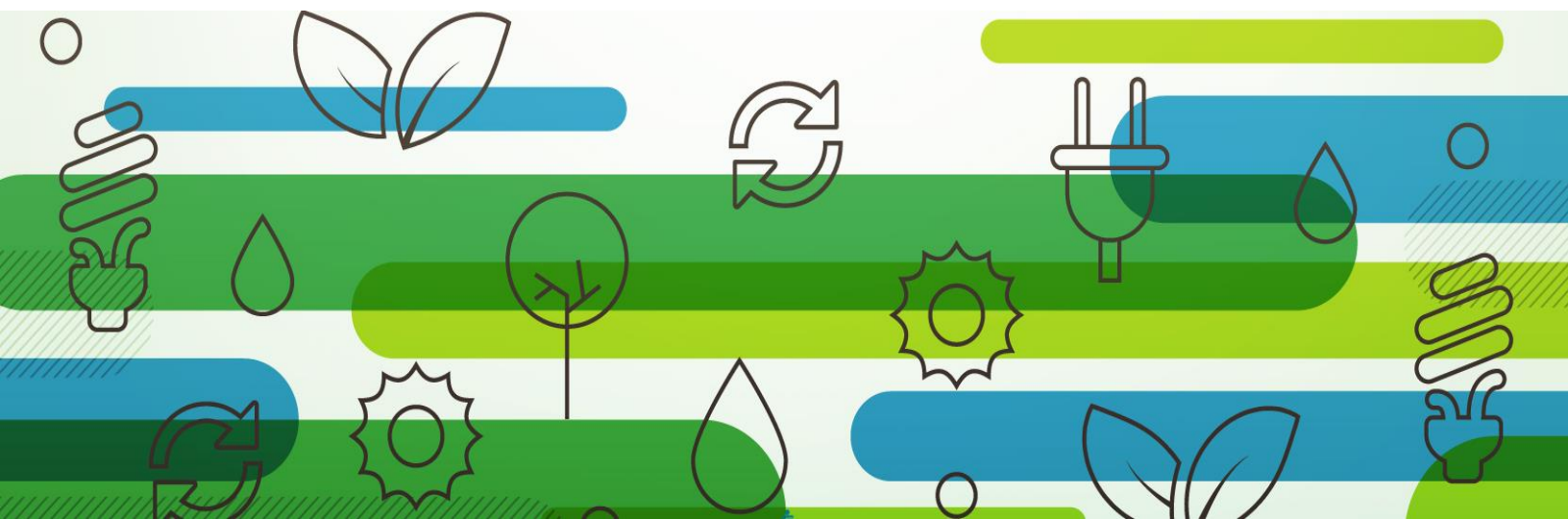

Analiza stanja upravljanja električnim i elektronskim otpadom u Republici Srbiji

© 2018 NALED Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj www.naled.rs
Izrada ove publikacije podržana je kroz projekat develoPPP, Nemačke razvojne saradnje, koji sprovodi Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) u saradnji sa NALED-om i kompanijama Gorenje i Coca Cola HBC. Korišćenje, kopiranje i distribucija sadržaja ovog dokumenta dozvoljena je isključivo u neprofitne svrhe i uz odgovarajuće naznačenje imena, odnosno priznavanje autorskih prava NALED-a. Učinjeni su svi naponi kako bi se osigurala pouzdanost, tačnost i ažurnost informacija iznetih u ovom dokumentu. NALED i GIZ ne prihvataju bilo kakav oblik odgovornosti za eventualne greške sadržane u dokumentu ili nastalu štetu, finansijsku ili bilo koju drugu, proisteklu iz ili u vezi sa korišćenjem ovog dokumenta.

Sadržaj

I Uvod	4
1.1 Okvir projekta	4
1.2 Metodologija	5
II Postojeće stanje upravljanja otpadom od električne i elektronske opreme u Srbiji	6
2.1 Zakonski okvir.....	6
2.2 Institucionalni okvir	7
2.3 Sistem upravljanja električnim i elektronskim otpadom u Srbiji.....	8
2.3.1. Situacija na tržištu / Proizvodnja električne i elektronske opreme	8
2.3.2. Izveštavanje / registar proizvođača električne i elektronske opreme.....	10
2.3.3. Naknada za upravljanje otpadnim električnim i elektronskim proizvodima	12
2.3.4. Podsticaji.....	14
2.3.5. Sakupljanje otpadne električne i elektronske opreme.....	15
2.3.6. Tretman otpadne električne i elektronske opreme	16
III Nedostaci postojećeg sistema upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom	18
IV Preporuke za unapređenje postojećeg stanja / sistema upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom	24
V Preporuke za unapređenje postojećeg IT sistema/ softvera koji se nalazi u Ministarstvu zaštite životne sredine	32
Prilog 1. Zakonski okvir	35
1.1 Zakonski okvir.....	35
Zakon o zaštiti životne sredine	36
Zakon o upravljanju otpadom	40
Uredba o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava	45
Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada.....	45
Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda.....	45
Pravilnik o kategorijama ispitivanju i klasifikaciji otpada	48
Pravilnik o načinu skladištenja, pakovanja i obeležavanja opasnog otpada.....	49
Zakon o kontroli državne pomoći	50
Uredba o pravilima za dodelu državne pomoći	50
1.1.1. Zakonska regulativa EU u oblasti upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom	51
Direktiva 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi.....	52
Direktiva (EU) 2018/849	54
Direktiva 2011/65/EU o primeni opasnih supstanci u EE opremi	54
1.1.2. Iskustva zemalja u okruženju i zemalja članica EU u transponovanju Direktive 2012/19/EU (2002/96/EU) u nacionalno zakonodavstvo	55
1.1.3. Zakonska regulativa UN u oblasti upravljanja odnosno kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom odlaganju	58
Prilog 2. Institucionalni okvir	59

Zakonski i podzakonski propisi koji su doneti u periodu 2009. – 2011. godine donekle su definisali nove odnose kada je u pitanju postupanje s otpadom. Težište zakona je u velikoj meri usmereno na odgovornost, kako institucionalnu, tako i pojedinačnu, bilo da se radi o pravnim ili fizičkim licima. Nakon više od pet godina pokazalo se da postojeća zakonska regulativa ima niz slabosti, a posebno u delu upravljanja posebnim tokovima otpada (električni i elektronski proizvodi, otpadna vozila, gume, ulja, baterije i akumulatori i sl.) što se u praksi negativno odrazilo na obveznike plaćanja naknade (proizvođače i uvoznike). Princip „zagađivač plaća“ nije do kraja implementiran, dok princip „produžene odgovornosti“ uopšte nije zastupljen u upravljanju posebnim tokovima otpada osim u otpadu od ambalaže. Problemi i nedostaci zakonske regulative u upravljanju posebnim tokovima otpada najizraženiji su na električnim i elektronskim proizvodima (EEP).

Prema podacima Agencije zaštitu životne sredine, za 2017. godinu 66 % obveznika koji podležu plaćanju naknade za proizvode koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada ispunilo je svoju zakonsku obavezu izveštavanja. Kada se uzme u obzir i to da naknada koja se plaća, u ceni proizvoda iznosi i do 15 % (u zemljama EU to iznosi oko 2 %), imamo situaciju da su ti proizvodi u startu skuplji od proizvoda od onih koji ne plaćaju naknadu.

Takvim odnosom dovedeni su neravnotežni položaj obveznici koji plaćaju naknadu, sa onima koji ne ispunjavaju svoju obavezu i time je stvorena nelojalna konkurencija čime je napravljen dodatni pritisak na poslovanje svih društveno odgovornih preduzeća.

1.1 Okvir projekta

Projekat „Ka boljem upravljanju elektronskim i električnim otpadom u Srbiji“ ima za cilj optimizaciju procedure evidencije obveznika i plaćanja naknade za proizvode koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada (otpadni električni i elektronski proizvodi), kako bi se smanjili administrativni troškovi i povećao prihod nadležnog ministarstva kroz sveobuhvatnu naplatu. Projekat teži ka uspostavljanju mehanizama kojim bi se obaveza plaćanja naknade u potpunosti ispoštovala od strane svih uvoznika i proizvođača električnih i elektronskih proizvoda s jedne strane, čime bi se obezbedila fer konkurencija, kao i uspostavljanju procedura za unapređenje upravljanja električnim i elektronskim otpadom, sa druge strane. Sličan mehanizam bi se primenio i na druge proizvode koji podležu izveštavanju i plaćanju naknade.

Kompanije Gorenje, Coca Cola HBC u saradnji sa Nacionalnom alijansom za lokalni ekonomski razvoj - NALED i Nemačkom organizacijom za međunarodnu saradnju - GIZ, u okviru Programa razvojne saradnje sa privatnim sektorom (developp.de) usmeriće svoje kapacitete i resurse u ostvarenju planiranih ciljeva.

Projekat podržavaju nadležni državni organi zaduženi za sprovođenje zakonske regulative u ovoj oblasti, sa ciljem poboljšanja postojeće procedure i uspostavljanja efikasnijeg i transparentnijeg sistema. Fokus projekta je na optimizaciji procedure izveštavanja kroz uspostavljanje/unapređenje jedinstvenog Elektronskog registra proizvođača i uvoznika proizvoda koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada i uvezivanju svih nadležnih institucija (Ministarstvo zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Ministarstvo finansija – Uprava carina, Inspekcije i drugih.)

Poboljšani sistem naplate naknada doprineće stvaranju uslova za bolje upravljanje električnim i elektronskim otpadom na lokalnom nivou, kroz uvođenje novih procedura i boljeg definisanja uloge lokalnih samouprava u ovom procesu.

Projekat će ponuditi platformu za dijalog svih uključenih aktera i težiti ka postizanju pozitivnih rezultata kako za privatni sektor, tako i javni sektor.

1.2 Metodologija

Cilj izrade ove Studije je analiza trenutnog stanja upravljanja električnim i elektronskim otpadom u Srbiji, uz definisanje ključnih nedostataka i preporuka za unapređenje postojećeg sistema.

Studijom je obuhvaćeno:

- zakonski okvir,
- institucionalni okvir,
- postojeći sistem upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom, sa akcentom na proceduru izveštavanja i plaćanja naknade,
- kratak pregled upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom u zemljama u okruženju i EU, i
- preporuke za unapređenje postojećeg sistema upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom.

Izrada Studije realizovana je kroz analizu postojeće dokumentacije, sastanke sa svim zainteresovanim stranama, kao i učešće u radnoj grupi za optimizaciju procedure upravljanja električnim i elektronskim otpadom koja je formirana od strane Ministarstva zaštite životne sredine na osnovu Memoranduma o saradnji na realizaciji Projekta „Ka boljem upravljanju elektronskim i električnim otpadom u Srbiji“ koji je potpisan 22.maja 2018. godine između glavnih partnera na Projektu.

2.1 Zakonski okvir

Osnovne zakonske odredbe koje se odnose na upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom date su Zakonom o upravljanju otpadom ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010 i 14/2016).

Ovim Zakonom definisani su posebni tokovi otpada koji predstavljaju kretanja otpada (istrošenih baterija i akumulatora, otpadnog ulja, otpadnih guma, otpada od električnih i elektronskih proizvoda, otpadnih vozila i drugog otpada) od mesta nastajanja, preko sakupljanja, transporta i tretmana, do odlaganja na deponiju. Takođe, istim Zakonom propisan je način upravljanja pojedinim posebnim tokovima otpada, obaveza izveštavanja vlasnika ovih vrsta otpada i dostavljanja odgovarajućih podataka Agenciji za zaštitu životne sredine, a regulisan je i postupak izveštavanja.

Analizom zakonske regulative Republike Srbije i EU u oblasti upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom prepoznate su postojeće neusaglašenosti, koje predstavljaju jednu od prepreka za uspostavljanje funkcionalnog sistema upravljanja ovim tokom otpada.

Među najznačajnijim prepoznatim aspektima neusaglašenosti nacionalnih propisa sa zakonskom regulativnom EU, koje bi trebalo transponovati i implementirati u nacionalnu zakonsku regulativu, su sledeći:

- ne postoji zakonski okvir za uspostavljanje kolektivnih i individualnih šema u skladu sa principom „odgovornosti proizvođača“
- nije propisano uspostavljanje Nacionalnog registra (Nacionalnog registracionog tela) za proizvođače/uvoznike električne i elektronske opreme
- odredbe EU regulative koje se odnose na obaveze odvojenog sakupljanja i finansiranja sakupljanja, tretmana, ponovnog iskorišćenja i održivog odlaganja ovog otpada, neophodne za uspostavljanje funkcionalnog sistema upravljanja električnim i elektronskim otpadom
- finansijska garancija kojom proizvođač/uzornik dokazuje da će finansirati upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom (uključujući sakupljanje, tretman, iskorišćenje i održivo odlaganje) nije propisana nacionalnom regulativom
- ciljevi sakupljanja otpadne EE opreme su neusaglašeni, i dr.

Prepoznate neusaglašenosti posledica su činjenice da nacionalna zakonska regulativa nije revidovana nakon usvajanja nove Direktive 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi, i stoga ne sadrži nove odredbe uvedene ovom Direktivom.

U pregovaračkoj poziciji Srbije pri pristupanju EU, u sklopu poglavlja 27 predviđena je usklađenost sa EU direktivom za električni i elektronski otpad. Navedeno je da će zvanično usaglašavanje početi od juna 2018., kada bude zvanično poslata pregovaračka pozicija. Puno usaglašavanje sa ovom direktivom planirano je 2019. godine. Plan Srbije je da transponuje direktivu 2019. godine, a puna implementacija se očekuje 2030 godine. Rok za usklađivanje svih propisa je 1. januar 2022. godine.

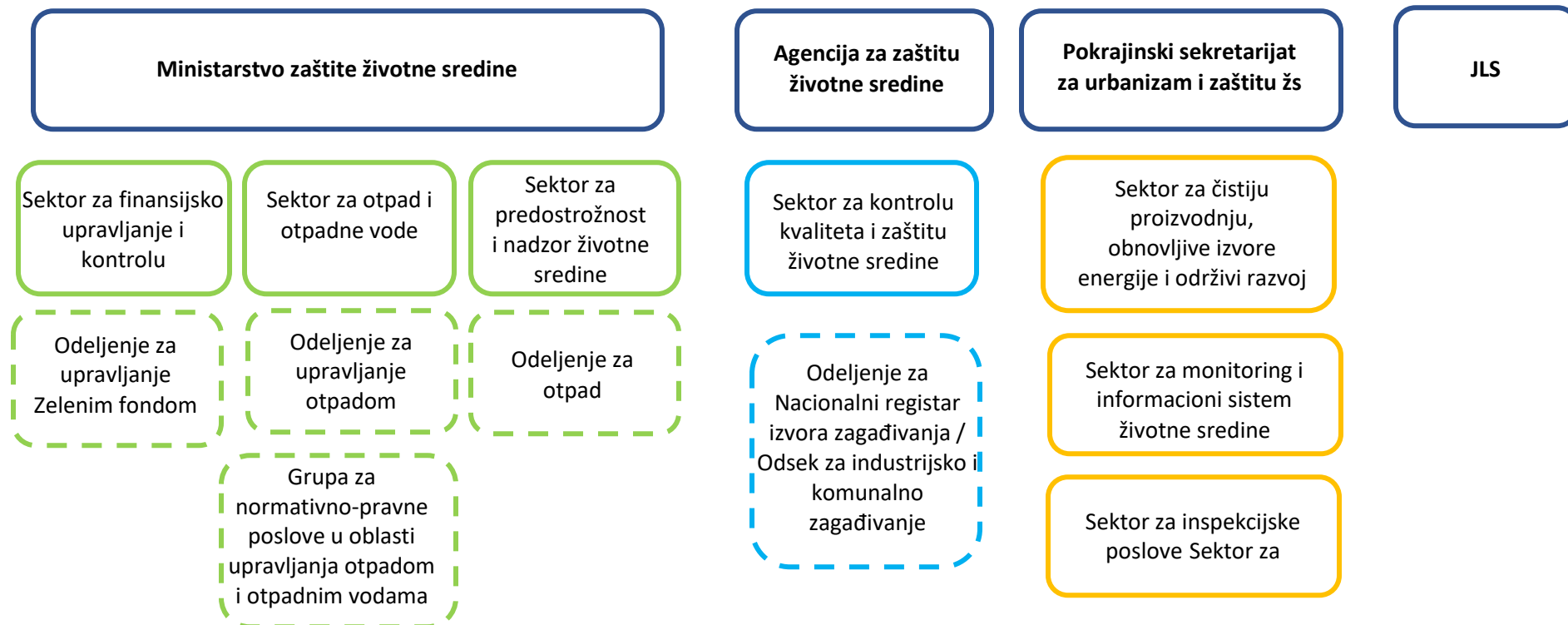
Detaljni prikaz zakonskog okvira i usaglašenosti sa propisima EU dat je u Prilogu 1.

2.2 Institucionalni okvir

Nadležne institucije u oblasti upravljanja otpadom, i upravljanja električnim i elektronskim otpadom u Srbiji su sledeće:

- 1) Ministarstvo zaštite životne sredine
- 2) Agencija za zaštitu životne sredine
- 3) Pokrajinski sekretarijat za urbanizam i zaštitu životne sredine (nadležni organ AP Vojvodine)
- 4) Jedinica lokalne samouprave

Prikaz institucionalnog okvira detaljnije je dat u Prilogu 2., dok je u nastavku dat šematski prikaz:

2.3 Sistem upravljanja električnim i elektronskim otpadom u Srbiji

2.3.1. Situacija na tržištu / Proizvodnja električne i elektronske opreme

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i Uredbom o proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada, podaci o električnim i elektronskim proizvodima plasiranim na tržište u Republici Srbiji dostavljaju se Agenciji za zaštitu životne sredine.

Početak 2012. godine u Agenciji je pušten u rad Informacioni sistem Nacionalnog registra izvora zagađivanja, a početkom 2014. godine sistem je dodatno unapređen prelaskom na online izveštavanje podataka, koji podrazumeva elektronsko dostavljanje podataka za sve aspekte životne sredine. Dostavljanje podataka vrši se unosom podataka u informacioni sistem Nacionalnog registra izvora zagađivanja i slanja kompleta obrazaca odštampanog iz informacionog sistema Nacionalnog registra.

Izveštaje o električnim i elektronskim proizvodima koji su plasirani na tržište Republike Srbije, Agenciji dostavilo je kroz informacioni sistem Nacionalnog registra izvora zagađivanja do 25. aprila 2017. godine 3424 obveznika naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada (za 2016. godinu), a do 26. aprila 2018. godine 4031 obveznika (za 2017. godinu). Podaci o broju dostavljenih izveštaja za prethodne godine prikazani su na Slici 2.

Podaci o vrsti i količini proizvoda koji spadaju u ovu kategoriju posebnih tokova otpada koji su stavljeni na tržište Republike Srbije od 2010. – 2017. godine prikazani su u Tabeli 1, u tonama.

Tabela 1. Količina električnih i elektronskih proizvoda plasiranih na tržište, (t)

	2010*	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
I Veliki kućni aparati	17810	1671	1945	1570	1844	1610	2065	2561
II Mali kućni aparati	1630	574	593	811	774	454	616	701
III Oprema za (IT) i telekomunikacije	1532	/	/	/	/	/	/	/
IV Oprema široke potrošnje za razonodu	1644	2507	1920	1392	1911	957	1763	1770
V Oprema za osvetljenje	1192	854	1823	1945	3615	1845	1307	1467
VI Električni i elektronski alati	1472	12333	1738	1838	1645	2093	2448	2665
VII Igračke, oprema za rekreaciju (razonodu) i sport	197	306	321	396	1336	409	486	649
VIII Medicinski pomoćni uređaji	171	204	164	228	311	202	296	348
IX Instrumenti za praćenje i nadzor	225	257	251	731	619	361	385	520
X Automati	64	130	103	289	235	211	212	236
UKUPNO	25937	18836	8858	9200	12290	8142	9578	10917

Izvor: Agencija za zaštitu životne sredine, Izveštaji o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada u Republici Srbiji u 2015., 2016. i 2017. godini

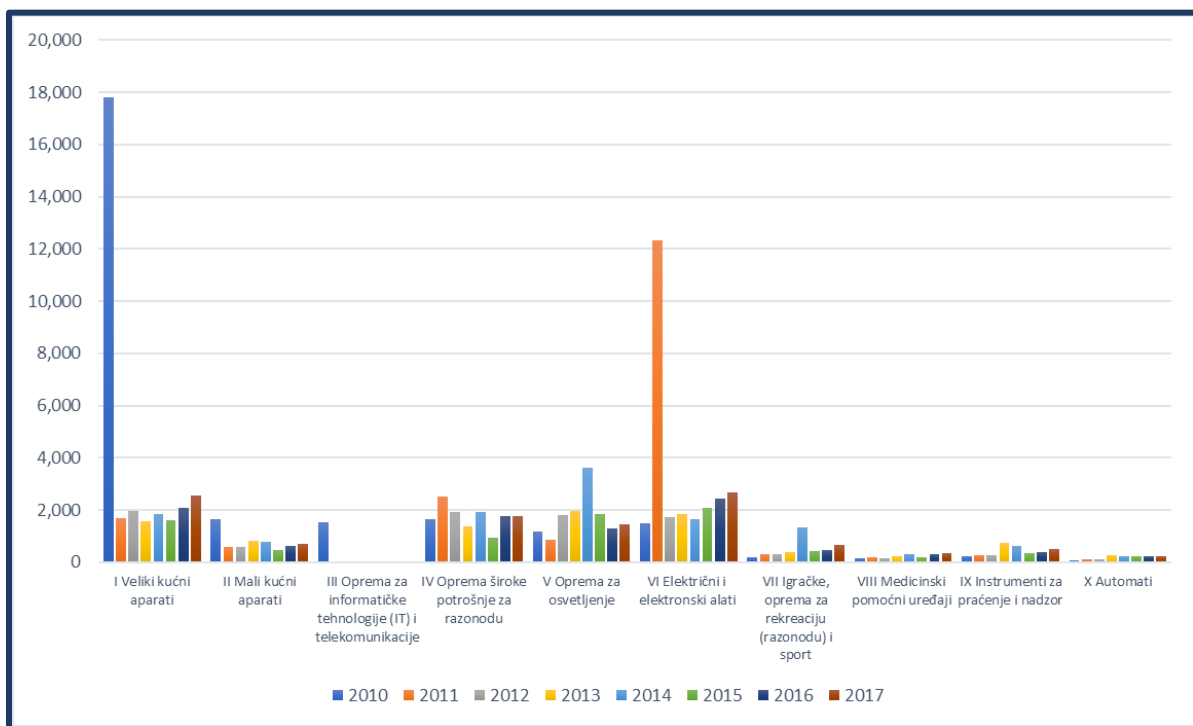
*Napomena: 2010. godine je uveden zakonski osnov za izveštavanje, tako da su podaci za ovu godinu, prema navodima Agencije, neprecizni.

Podaci se takođe dostavljaju i po broju komada proizvedene opreme, i ovi podaci dostupni su u Izveštajima o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada u Republici Srbiji, koje objavljuje Agencija za zaštitu životne sredine.

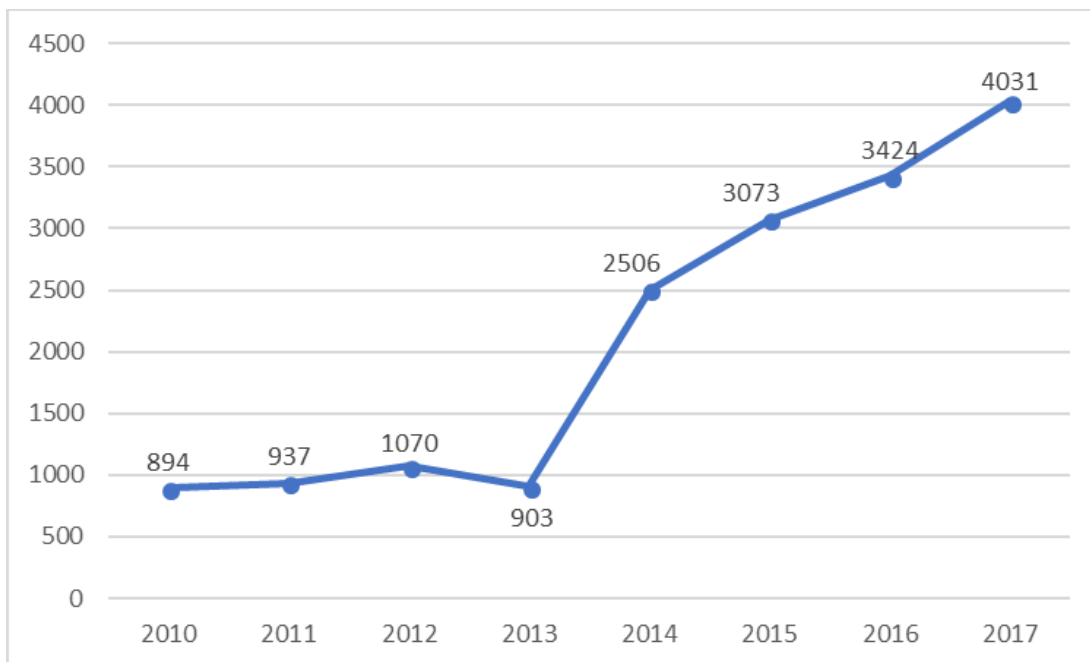
Prema raspoloživim podacima, oko 60% električnih i elektronskih proizvoda plasiranih na tržište dolazi iz uvoza, a 40% je domaća proizvodnja.

Na Slici 1. grafički su prikazane količine električne i elektronske opreme stavljene na tržište Republike Srbije u periodu od 2010. do 2017. godine.

Slika 1. Količine električne i elektronske opreme stavljene na tržište RS, 2010. – 2017.

Kako je navedeno u izveštaju Agencije o proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada u RS u 2017. godini, poređenjem dostavljenih izveštaja od strane obveznika plaćanja naknade preduzeća, za proizvode koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, može se zaključiti, da se broj preduzeća koja ispunjavaju zakonsku obavezu svake godine povećava. Podaci za prethodne godine se još uvek dostavljaju, samim tim menja se broj obveznika i količine plasiranih proizvoda u odnosu na prethodni izveštaj. Još jedan od razloga promena količina je i u tome što postoji veliki broj izmena podataka što se tiče količina proizvoda stavljenih na tržište u odnosu na prethodni izveštaj. Preduzeća koja izveštavaju ne vode računa o jedinicama mere tako da se nakon njihove ispravke količine drastično ili smanjuju ili povećavaju.

Slika 2. Broj kompanija koje su dostavile izveštaje u propisanom roku, 2010. – 2017.

Izvor: Agencija za zaštitu životne sredine, *Izveštaji o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada u Republici Srbiji*

Na Slici 2. prikazan je broj kompanija koje su u propisanom roku dostavile Agenciji za zaštitu životne sredine izveštaje o električnim i elektronskim proizvodima koji su plasirani na tržište Republike Srbije, u periodu od 2010. – 2017. godine.

Početkom aprila 2018. godine poslato je 5564 obaveštenja preduzećima koja nisu dostavila Godišnji izveštaj kao informaciju o njihovim obavezama dostavljanja podataka o uvezenim/proizvedenim proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada. Nakon ovih dopisa broj izveštaja 04.06.2018. je 7398.

2.3.2. Izveštavanje / registar proizvođača električne i elektronske opreme

U Srbiji ne postoji registar proizvođača električne i elektronske opreme, obzirom da ne postoji zakonski okvir za uspostavljanje ovakvog registra. U skladu sa Direktivom 2012/19/EU, na nacionalnom nivou potrebno je uspostaviti i na ogovarajući način voditi registar proizvođača/uvoznika električne i elektronske opreme. Svrha registra je praćenje usaglašenosti sa zahtevima Direktive, a podrazumeva registraciju proizvođača/uvoznika koji plasiraju električnu i elektronsku opremu na tržište unošenjem podataka o kompaniji, vrstama električne i elektronske opreme koju plasiraju na tržište, načinu ispunjavanja odgovornosti proizvođača, itd.

Direktiva ne daje određena pravila o entitetu ovlašćenom za vođenje nacionalnog registra, odnosno to može biti državno ili privatno telo, i u državama Evrope zastupljena su oba tipa registra.

Prema zaključcima PLAC projekta¹, moguće je registraciju proizvođača/uvoznika električne i elektronske opreme povezati sa registracijom proizvođača/uvoznika baterija i akumulatora i/ili

¹ Policy and Legal Advice Centre (PLAC) projekat

ambalaže i/ili drugih proizvoda. Takođe, predloženo je da se uvedu registri za sve posebne tokove otpada.

Izveštavanje proizvođača/uvoznika proizvoda koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada definisano je članom 75 Zakona o upravljanju otpadom, i članom 4 Uredbe o proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada. Svi proizvođači/uvoznici, odnosno obveznici plaćanja naknade, obavezni su da vode dnevnu evidenciju o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada, i dostavljaju godišnji izveštaj Agenciji za zaštitu životne sredine, najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Godišnji izveštaj dostavlja se Agenciji direktnim unošenjem podataka u Nacionalni registar izvora zagađivanja (NRIZ) – sekcija za upravljanje otpadom, kao i u papirnoj formi na Obrascu 2., koji je sastavni deo Uredbe. NRIZ je deo informacionog sistema zaštite životne sredine u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine.

Na Slici 2. (poglavlje 2.3.1) prikazan je broj kompanija koje su u propisanom roku dostavile Agenciji za zaštitu životne sredine izveštaje o električnim i elektronskim proizvodima koji su plasirani na tržište Republike Srbije, u periodu od 2010. – 2017. godine.

Takođe, u skladu sa članom 50 Zakona o upravljanju otpadom, lice koje vrši sakupljanje, tretman odnosno ponovno iskorišćenje ili odlaganje otpada od električnih i elektronskih proizvoda u obavezi je da vodi evidenciju o količini i vrsti preuzetih električnih ili elektronskih proizvoda i podatke o tome dostavlja Agenciji.

U skladu sa Pravilnikom o listi električnih i elektronskih proizvoda, za potrebe izračunavanja udela ponovne upotrebe, iskorišćenja i odlaganja otpadne opreme, sastavnih delova i njenih materijala, operater odnosno kolektivni operater vodi evidenciju o količini otpadne opreme, sastavnih delova, materijala i materija iz te opreme izraženu u kilogramima, koja ulazi u postrojenje za tretman i izlazi iz njega na dalje iskorišćenje i odlaganje. Nije propisano ko i na koji način izračunava ciljeve ponovne upotrebe/reciklaže/iskorišćenja (niti ciljeve sakupljanja), odnosno da li operater/kolektivni operater izračunava na osnovu svoje evidencije i dostavlja podatke Agenciji, ili Agencija izračunava na osnovu dostavljenih podataka od strane operatera o ulazu i izlazu otpada iz postrojenja.

U izveštajima se ne zahteva i ne dostavljaju se odvojeno podaci za svaki razred električne i elektronske opreme o količinama stavljenim na tržište, niti o količinama sakupljene otpadne električne i elektronske opreme.

Prema Izveštaju sa prvog sastanka radne grupe (RG) za optimizaciju procedure upravljanja električnim i elektronskim otpadom, održanim 04. aprila 2018. godine, na sastanku je predstavljeno sledeće:

- Agencija za zaštitu životne sredine dobija podatke od Uprave carina (jednom godišnje u formi excel tabele) o svakom uvozu u Srbiju, i na taj način postoji veza sa bazom Uprave carine i direktan uvid u to šta pojedina preduzeća uvoze. Problem se javlja kod tarifnih brojeva, s obzirom da pod jednim tarifnim brojem može da bude više proizvoda, koji istovremeno mogu da budu posebni tokovi otpada, ali i ne moraju. Agencija je počela da štampa informacije za preduzeća koja nisu poslala izveštaj u zakonskom roku. Dodatno, Agencija je započela aktivnosti na obuci prekršajnih sudija na aktivnom uključanju i kažnjavanju pravnih subjekata koji ne plaćaju svoje obaveze.

- Agencija je ukazala i na to da se podaci o dnevnoj evidenciji o otpadu, ne slažu sa godišnjim podacima. Uloga inspekcija treba da se pojača.
- Agencija ministarstvu dostavlja podatke takođe putem excel tabela, i ti podaci su osnov za pisanje rešenja o nadoknadama koji se šalju pravnim licima.
- Ministarstvo zaštite životne sredine planira da značajno unapredi softver koji poseduje i za to su obezbeđena određena sredstva u budžetu, kako bi se proces izdavanja rešenja o naknadama ubrzao. Planirano je da se softver unapredi u smislu povezivanja sa APR-om, proširivanjem sa novim modulima za žalbe, uvezivanjem sa Upravom carina, kao i da ovaj sistem u budućnosti bude povezan sa softverom e-Inspektor.

2.3.3. Naknada za upravljanje otpadnim električnim i elektronskim proizvodima

Obaveza plaćanja naknade za proizvođače/uvoznike električne i elektronske opreme definisana je Uredbom o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, obrascu dnevne evidencije o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i godišnjeg izveštaja, načinu i rokovima dostavljanja godišnjeg izveštaja, obveznicima plaćanja naknade, kriterijumima za obračun, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade ("Sl. glasnik RS", br. 54/2010, 86/2011, 15/2012, 41/2013 – dr. pravilnik i 3/2014), član 5, 6 i 11. Visina naknade prema vrsti električnih i elektronskih proizvoda navedena je u Prilogu 2 ove Uredbe, a usklađeni iznosi naknade propisani su Prilogom 2 Pravilnika o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada ("Sl. glasnik RS", br. 41/2013, 81/2014, 31/2015, 44/2016 i 43/2017), koji se ažurira svake godine novim cenama koje utvrđuje ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine. Nivoi naknada se usklađuju sa indeksom cena na malo i u praksi se nisu menjale.

Visina naknade formira se posebno za svaki od 10 definisanih razreda električne i elektronske opreme koja se plasira na tržište, kao i po različitim proizvodima u okviru razreda, i to prema broju komada ili težini proizvoda. Sredstva od naknada koriste se za finansiranje upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom, odnosno sakupljanje, transport i tretman. Naknada se plaća pri uvozu električne i elektronske opreme ili kada se proizvod prvi put plasira na domaće tržište. Naknada se plaća od 2010. godine kada je usvojena Uredba o proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada i Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada.

Agencija za zaštitu životne sredine dobila je do 31.3.2018. 5413 izveštaja o proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada, za 2017. godinu (na dan 26.04.2018.: 5959 izveštaja)². Procena je da je to manje od 50% od broja pravnih subjekata koji su u obavezi da dostavljaju izveštaje o proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada i da izveštaje nije dostavilo 5800 obveznika.

Agencija za zaštitu životne sredine dostavlja nadležnom ministarstvu podatke o dostavljenim količinama proizvoda stavljenim na tržište (iz dostavljenih izveštaja) u vidu excel tabela, koji čine osnov za pisanje rešenja o naknadama koja se šalju pravnim licima.

U Tabeli 2. prikazani su iznosi naknade za upravljanje otpadnim električnim i elektronskim proizvodima u 2016. i 2017. godini (isti iznosi), u skladu sa Pravilnikom o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada ("Sl. glasnik RS", br. 44/2016 i 43/2017).

² Izvor: Agencija za zaštitu životne sredine, Izveštaji o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada u Republici Srbiji u 2017. godini

Tabela 2. Okvirni prikaz iznosa naknade za upravljanje otpadnim električnim i elektronskim proizvodima za 2016. – 2017. godinu

Razred električne i elektronske opreme	Jedinica	Visina naknade, RSD
I Veliki kućni aparati	komad	60,10 – 1.803,00
	kg	12,10 – 36,10
II Mali kućni aparati	komad	60,10 – 300,50
	kg	72,10
III Oprema za informatičke tehnologije (IT) i telekomunikacije	komad	-
	kg	-
IV Oprema široke potrošnje za razonodu	komad	-
	kg	36,10
V Oprema za osvetljenje	komad	5,00
	kg	24,00 – 84,10
VI Električni i elektronski alati	komad	-
	kg	60,10
VII Igračke, oprema za rekreaciju (razonodu) i sport	komad	-
	kg	36,10
VIII Medicinski pomoćni uređaji	komad	-
	kg	60,10
IX Instrumenti za praćenje i nadzor	komad	-
	kg	120,20
X Automati	komad	-
	kg	120,20

Podaci o izračunatim naknadama i naplaćenim naknadama u periodu od 2013. – 2014. godine prikazani su u Tabeli 3.

Tabela 3. Iznosi izračunate i naplaćene naknade, RSD

Godina	Izračunate naknade	Naplaćene naknade	Nenaplaćene naknade	Stepen naplate
2013	1.143.000.000,00	970.198.000,00	172.802.000,00	85%
2014	1.950.000.000,00	1.555.000.000,00	395.000.000,00	80%

Izvor: Ministarstvo zaštite životne sredine, podaci se odnose na obveznike koji su dostavili izveštaje

Ne postoje informacije o udelu novca za različite razrede i podrazrede električne i elektronske opreme u ukupnom iznosu naknada.

„Izračunate naknade“ se odnose na ukupan iznos naknada na osnovu Rešenja o naknadama izdatim od strane nadležnog državnog organa. „Naplaćene naknade“ predstavljaju ukupan iznos izračunatih naknada plaćen od strane proizvođača/uvoznika. Iako se količina električne i elektronske opreme stavljene na tržište značajno povećala, stepen naplate se nije značajno promenio.

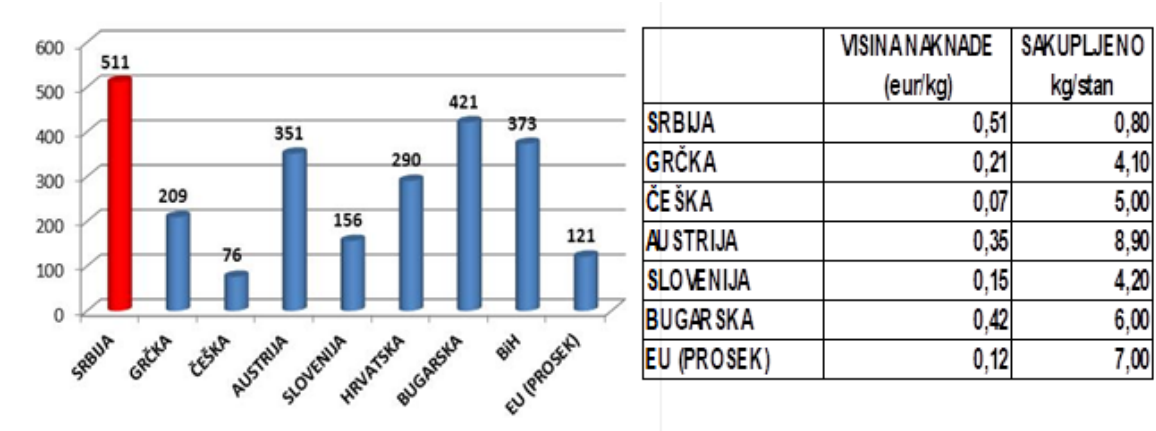
Prema dosadašnjim saznanjima, i sastancima sa predstavnicima ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine u prethodnim sazivima i sastancima Projektna radne grupe sa svim akterima uključenim u sistem upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom, više od 80 % obveznika koji podležu plaćanju naknade (bez obzira da li su dostavili ili ne izveštaj) za proizvode koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada ne ispunjava svoju zakonsku

obavezu. Pored toga, naknada koja se plaća u ceni proizvoda iznosi i do 15 % (u zemljama EU to iznosi oko 2 %), što dovodi do situacije da su ti proizvodi u startu skuplji od proizvoda proizvođača koji ne plaćaju naknadu.

Takvim odnosom dovedeni su u neravnopravan položaj obveznici koji plaćaju naknadu sa onima koji ne ispunjavaju svoju obavezu, i time je stvorena nelojalna konkurencija čime je ugroženo poslovanje svih društveno odgovornih preduzeća.

Sredstva od naknada za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom ne raspoređuju se namenski, već odlaze u državni budžet. Izmenama Zakona o zaštiti životne sredine 2016. godine osnovan je Zeleni fond, kao budžetski fond radi evidentiranja sredstava namenjenih finansiranju pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i drugih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine. Ministarstvo finansija je nadležno za kontrolu rasporeda sredstava. Zeleni fond je u funkciji od 1. januara 2017. godine, međutim podzakonska akta koja propisuju njegov rad još uvek nisu usvojena.

Na Slici 3. prikazani su primeri naknada iz nekih zemalja u okruženju i prosečna vrednost u zemljama članicama EU.

Slika 3. Visina naknada u pojedinim državama (Izveštaj kompanije ORSES za 2014. godinu ?)

2.3.4. Podsticaji

Na osnovu Zakona o upravljanju otpadom i Uredbe o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava ("Sl. glasnik RS", br. 88/2009, 67/2010, 101/2010, 16/2011, 86/2011, 35/2012, 48/2012, 41/2013, 81/2014 – dr. pravilnik, 30/2015, 44/2016, 43/2017) utvrđuje se visina i uslovi za dodelu podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu i iskorišćenje otpada kao sekundarne sirovine. Na osnovu člana 2 Uredbe o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava, donosi se Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada ("Sl. glasnik RS", br. 43/2017), kojim se utvrđuju usklađeni iznosi podsticajnih sredstava.

U Tabeli 4. prikazani su iznosi podsticajnih sredstava definisanih ovim Pravilnikom, za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje otpadne električne i elektronske opreme kao sekundarne sirovine u 2017. godini.

Tabela 4. Podsticajna sredstva za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje električne i elektronske opreme kao sekundarne sirovine, 2017.

Otpadna električna i elektronska oprema	Iznos podsticajnih sredstava, RSD/kg
I Veliki kućni aparati, osim:	43
– rashladnih uređaja i klime	108
– uređaja za grejanje	13
II Mali kućni aparati	58
III Oprema za informatičke tehnologije (IT) i telekomunikacije, osim:	58
– monitora CRT	86
– ostalih monitora	38
IV Oprema široke potrošnje za razonodu, osim:	27
– televizijskih aparata CRT	86
– ostalih televizijskih aparata	38
V Oprema za osvetljenje	32
Podrazred Va Fluorescentne, kompaktne, ostale svetiljke	129
VI Električni i elektronski alati	48,5
VII Igračke, oprema za rekreaciju (razonodu) i sport	27
VIII Medicinski pomoćni uređaji	48,5
IX Instrumenti za praćenje i nadzor	97
X Automati	97

Podsticaji se dodeljuju operateru postrojenja za tretman otpadne električne i elektronske opreme, odnosno kolektivnom operateru za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom, po kilogramu otpada.

Visina podsticajnih sredstava usklađuje se godišnje sa Indeksom potrošačkih cena prema podacima republičke organizacije nadležne za poslove statistike (Republički zavod za statistiku).

Na osnovu podataka Ministarstva zaštite životne sredine, u Tabeli 5. prikazani su iznosi podsticajnih sredstava isplaćenih operaterima postrojenja za tretman otpadne električne i elektronske opreme za 2015. i 2016. godinu.

Tabela 5. Podsticajna sredstva isplaćena operaterima

Godina	Iznos podsticajnih sredstava, RSD
2015	1.441.115.251,00
2016	1.602.677.316,00

2.3.5. Sakupljanje otpadne električne i elektronske opreme

Otpad od električne i elektronske opreme prema Katalogu otpada razvrstan je u grupu sa indeksnim brojem otpada 16 02³ i 20 01⁴. Otpad od električnih i elektronskih proizvoda čine

³ Otpadi od električne i elektronske opreme (16 Otpadi koji nisu drugačije specificirani u katalogu)

⁴ Odvojeno sakupljene frakcije (izuzev 15 01) (20 Komunalni otpadi (kućni otpad i slični komercijalni i industrijski otpadi), uključujući odvojeno sakupljene frakcije)

otpadni aparati iz domaćinstava (televizori, radio-aparati, frižideri, zamrzivači itd.), računari, telefoni, kasetofoni itd. Većina ovog otpada spada u opasan otpad zbog komponenti koje sadrži.

Nema raspoloživih zvaničnih podataka o sakupljanju otpadne električne i elektronske opreme, obzirom da ne postoji uveden sistem odvojenog sakupljanja otpadne električne i elektronske opreme iz domaćinstava, niti su uspostavljene određene lokacije za sakupljanje ovog otpada.

Sakupljanje otpadne električne i elektronske opreme bazira se uglavnom na selektivnom sakupljanju profitabilne električne i elektronske opreme ili delova ove opreme.

Postoji oko 500 kompanija koje sakupljaju otpadnu električnu i elektronsku opremu iz biznis sektora. Otpadna IT oprema sakuplja se kroz zvanični sistem sakupljanja otpadne električne i elektronske opreme, od strane kompanija koje se prijavljuju za podsticaje za tretman ovog otpada.

Pretpostavlja se da ostale vrste otpadne električne i elektronske opreme, naročito velike kućne aparate, rashladne uređaje i zamrzivače, u značajnim količinama sakuplja neformalni sektor, u cilju iskorišćenja materijala.

U Srbiji postoji značajna neformalna mreža za sakupljanje otpada od električne i elektronske opreme. Jedan ovlašćeni operater je nedavno procenio da postoji između 5.000 i 8.000 neformalnih sakupljača otpada od električne i elektronske opreme. Ovi podaci nisu zastupljeni u zvaničnoj statistici. Neformalni sakupljači angažovani na prikupljanju otpada od električne i elektronske opreme su uglavnom zainteresovani za regeneraciju svih vrsta otpada koji sadrži metal. Zato se neki otpad od električne i elektronske opreme prodaje na postojećim tržištima starog gvožđa koja često rade u sivoj zoni. Pored toga, sakupljači često snabdevaju lokalne radionice i prodavnice polovne robe rezervnim delovima izvađenim iz otpada od električne i elektronske opreme.⁵

Prema Pravilniku o listi električnih i elektronskih proizvoda, distributeri imaju obavezu da bez naknade preuzimaju otpadnu opremu iz domaćinstva od krajnjeg korisnika koji kod njega nabavlja novu opremu, međutim u praksi je retko uspostavljen ovakav sistem, obzirom da je distributerima potrebna dozvola za skladištanje.

2.3.6. Tretman otpadne električne i elektronske opreme

Zvanični podaci o tretmanu otpadne električne i elektronske opreme dostupni su u izveštajima Agencije za zaštitu životne sredine o Proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada, gde su prikazani podaci o odloženim, tretiranim i izvezenim količinama ovog otpada. Izveštaji su bazirani na podacima koje prema Agenciji izveštavaju kompanije koje imaju dozvolu za tretman otpadne električne i elektronske opreme, za šta podnose zahtev za dobijanje podsticaja za tretirane količine. Ovi podaci prikazani su u Tabeli 6. za period od 2011. do 2017. godine.

Tabela 6. Količine tretirane otpadne električne i elektronske proizvoda plasiranih na tržište, (t)

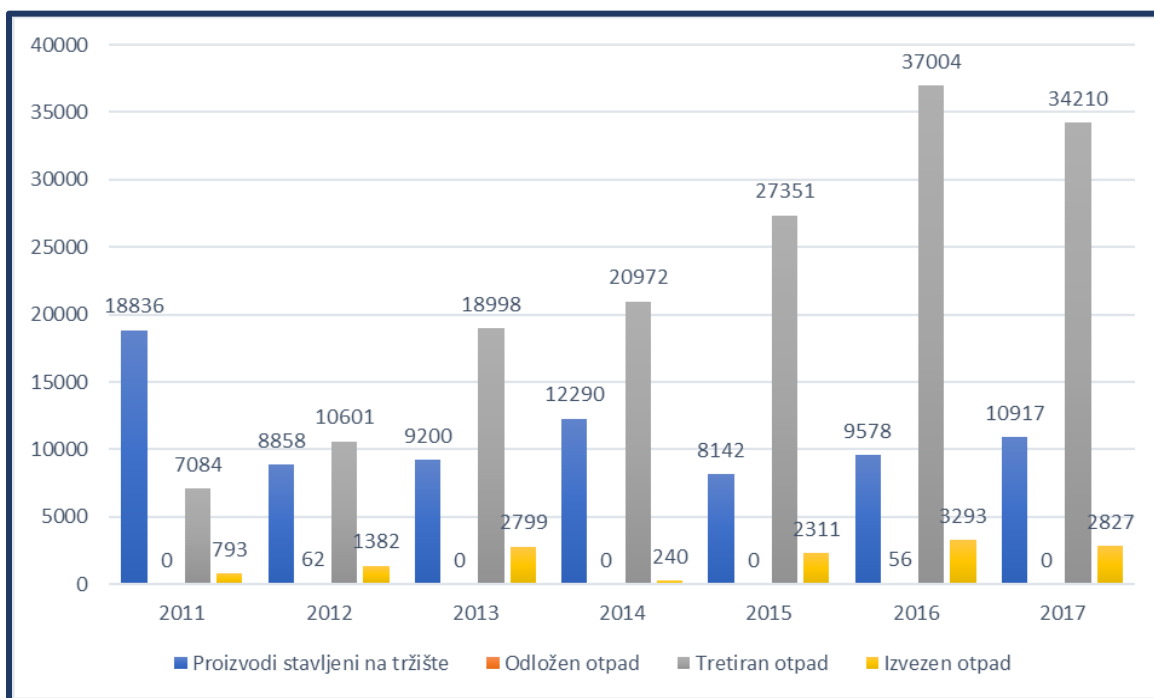
---

⁵ Izveštaj projekta „Sveobuhvatna procena trenutnog stanja upravljanja otpadom u Jugoistočnoj Evropi i buduće perspektive sektora, uključujući mogućnosti regionalne saradnje u reciklaži električnog i elektronskog otpada“, finansiranog od strane Generalnog direktorata za životnu sredinu, i sprovedenog od strane konzorcijuma predvođenog Eunomia Research & Consulting Ltd.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Odložen otpad	/	62	/	0,10	/	56	/
Tretiran otpad	7084	10601	18998	20972	27351	37004	34210
Izvezen otpad	793	1382	2799	240	2311	3293	2827

Na Slici 4. grafički je prikazan je odnos količina električnih i elektronskih proizvoda plasiranih na tržište i količina tretirane otpadne električne i elektronske opreme.

Slika 4. Količine električnih i elektronskih proizvoda plasiranih na tržište i tretirane otpadne električne i elektronske opreme, 2011. – 2017.

Može se videti da je količina tretirane otpadne električne i elektronske opreme daleko veća od one koja se pominje u izveštajima kao stavljena na tržište poslednjih godina. Pretpostavlja se da do ovog neslaganja dolazi zbog tekućeg tretmana istorijskog otpada koji je uskladišten i materijala koji sakuplja neformalni sektor. Takođe, podaci pokazuju da se veoma mala količina ovog otpada odlaže na deponije, što nije u skladu sa zakonom.

U Srbiji trenutno postoje tri velike reciklažne kompanije i preko 100 operatera sa dozvolom za tretman neopasnog otpada od električne i elektronske opreme.

Najveće kompanije su:

- JUGO-IMPEX e.e.r, Niš / Integralna dozvola za sakupljanje, transport, skladištenje i tretman EE otpada
- SET Reciklaža, Beograd / Integralna dozvola za sakupljanje, skladištenje i tretman opasnog otpada od električnih i elektronskih proizvoda; dozvola za transport opasnog i neopasnog otpada na teritoriji Republike Srbije
- Božić i sinovi, Pančevo / dozvola za upravljanje otpadom od EE opreme i fluorescentnih cevi.

Ukupan kapacitet ovih postrojenja iznosi oko 40.000 tona godišnje. Neke od zastupljenih tehnologija tretmana su sledeće:

- ručno demontiranje i sortiranje komponenti i materijala
- ispuštanje sredstava za hlađenje i zamrzavanje
- mehanički tretman
- tretman izolacione pene
- tretman i reciklaža kablova
- reciklaža monitora sa katodnom cevi (automatska namenska 3D mašina)
- reciklaža određenih frakcija plastike.

Sa materijalima i komponentama koje se izdvajaju kroz predtretman/tretman otpadne električne i elektronske opreme dalje se postupa na sledeći način:

- određene frakcije metala se plasiraju na tržište obzirom da postoje brojni trgovci otpadnim metalom
- čelik, aluminijum i bakar se izvoze na konačnu preradu
- plastični otpad se izvozi u Kinu
- poliuretanska pena se izvozi u Nemačku
- hlorofluorougljenici (CFCs) se šalju u Holandiju na finalni tretman
- štampane ploče, pozicije za prenos digitalnih podataka (na primer utikači, utičnice), baterije, kondenzatori, olovno staklo, dragoceni metali i opasne supstance se izvoze na dalju preradu
- određene frakcije nakon tretmana koje nemaju karakteristike opasnog otpada odlaze na ko-insineraciju u cementare ili se odlažu na deponije
- neopasno staklo iz katodnih cevi se odlaže na deponije
- ostali materijali i komponente koje imaju karakter opasnog otpada se privremeno skladište i izvoze.

III NEDOSTACI POSTOJEĆEG SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADNOM ELEKTRIČNOM I ELEKTRONSKOM OPREMOM

Analizom postojećeg stanja u oblasti upravljanja električnom i elektronskom opremom, odnosno zakonskog okvira / usaglašenosti sa zakonskom regulativom EU i postojećeg sistema upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom, identifikovani su sledeći nedostaci:

1) Neusaglašenost sa zakonskom regulativom EU

Analizom zakonske regulative Republike Srbije i EU u oblasti upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom prepoznate su postojeće neusaglašenosti i delimične neusaglašenosti, koje su posledica činjenice da nacionalna zakonska regulativa nije revidovana nakon usvajanja nove Direktive 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi, i stoga ne sadrži nove odredbe uvedene ovom Direktivom.

Najznačajniji prepoznati aspekti neusaglašenosti nacionalnih propisa sa zakonskom regulativnom EU, koje bi trebalo transponovati i implementirati u nacionalnu zakonsku regulativu, su sledeći:

- Zakon o upravljanju otpadom ne pruža zakonski okvir za uspostavljanje kolektivnih i individualnih šema u skladu sa principom „odgovornosti proizvođača“, kako je propisano Direktivom 2012/19/EU (član 5). Međutim, Pravilnikom o listi električne i elektronske opreme uveden je pojam „kolektivnog operatera“, čija definicija ukazuje na to da uspostavljanje kolektivnog sistema/šeme sakupljanja i iskorišćenja otpadne električne i elektronske opreme nije moguće bez rada bar jednog postrojenja za tretman ovog otpada, što znači da bi uspostavljanjem ovakvih sistema bio moguć način za ispunjavanje obaveza proizvođača. Ovo je, opet, u suprotnosti sa odredbom zakona koja propisuje da proizvođači-uvoznici moraju plaćati naknadu Zelenom Fondu za električni i elektronski otpad koji plasiraju na tržište jer se u sistemu ne obezbeđuje ;
- Nije propisano uspostavljanje Nacionalnog registra (Nacionalnog registracionog tela) za proizvođače/uvoznike električne i elektronske opreme, uključujući proizvođače koji plasiraju električnu i elektronsku opremu na daljinu (Direktiva 2012/19/EU, član 16);
- Suštinske odredbe Direktive 2012/19/EU (član 5, 12, 13) koje se odnose na obaveze odvojenog sakupljanja i finansiranja sakupljanja, tretmana, ponovnog iskorišćenja i održivog odlaganja ovog otpada, neophodne za uspostavljanje funkcionalnog sistema upravljanja električnim i elektronskim otpadom, nisu transponovane u nacionalnu regulativu;
- Finansijska garancija kojom proizvođač/uvoznik dokazuje da će finansirati upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom (uključujući sakupljanje, tretman, iskorišćenje i održivo odlaganje) nije propisana nacionalnom regulativom (Direktiva 2012/19/EU, član 12);
- Ciljevi sakupljanja propisani članom 15 Pravilnika o listi električnih i elektronskih proizvoda (2 kg/st/god do 31. decembra 2015.; 4 kg/st/god do 31. decembra 2019.) definisani su u skladu sa Direktivom 2002/96/EC i nisu usaglašeni sa važećom Direktivom 2012/19/EU (član 7), koja propisuje primenu principa „odgovornosti proizvođača“ i definiše minimalne ciljeve sakupljanja na godišnjem nivou:
  - Od 2016. godine, minimalna stopa sakupljanja će iznositi 45% izračunato na osnovu ukupne težine sakupljene otpadne električne i elektronske opreme u datoj godini u državi članici, izraženo kao procenat prosečne težine električne i elektronske opreme plasirane na tržište u prethodne tri godine u toj državi članici.
  - Od 2019. godine, minimalna stopa sakupljanja koju je potrebno dostići na godišnjem nivou:
    - 65% prosečne težine električne i elektronske opreme plasirane na tržište u prethodne tri godine u državi članici, *ili alternativno*
    - 85% otpadne električne i elektronske opreme generisane na teritoriji te države članice.

Pravilnikom nije definisano ko je odgovoran za postizanje ovih ciljeva (definirati da je to Država, u skladu sa EU regulativom).

Proizvođači/uvoznici su na osnovu člana 9 ovog Pravilnika u obavezi da prenose informacije krajnjim korisnicima o sakupljanju i reciklaži otpadne električne i elektronske opreme, ali nije definisano na koji način i u kom obimu je potrebno prenositi ove informacije;
- Ciljevi iskorišćenja otpadne opreme do 31. decembra 2019. godine definisani su članom 15 Pravilnika o listi električnih i elektronskih proizvoda, ali nisu definisani dodatni ciljevi iz Aneksa V Direktive, pa je ova odredba delimično usaglašena sa članom 11 Direktive 2012/19/EU.

Način izračunavanja minimalnih ciljeva ponovnog iskorišćenja, propisan Direktivom 2012/19/EU, član 11, nije definisan nacionalnom zakonskom regulativom;

- Zahtevi Direktive 2012/19/EU, član 16, koji se odnose na izveštavanje nisu u potpunosti transponovani u Zakon o upravljanju otpadom, takođe naš zakon ne reguliše plasiranje proizvoda na daljinu (putem internet prodaje).

Detaljni zahtevi u smislu formata izveštavanja i praćenja usaglašenosti sa ciljevima propisanim Odlukom Komisije 2005/369/EC nisu sadržani u nacionalnim propisima;

- Aneksi III, IV i VI Direktive 2012/19/EU nisu transponovani. Aneksom III redefinisane su kategorije električne i elektronske opreme koje važe od 15. avgusta 2018. godine:

Tabela 7. Kategorije električne i elektronske opreme, Aneks III Direktive 2012/19/EU

1.	Oprema sa razmenom temperature
2.	Ekrani, monitori, i oprema koja sadrži ekrane površine veće od 100 cm ²
3.	Lampe
4.	Velika oprema (bilo koja spoljna dimenzija veća od 50 cm) uključujući, ali ne ograničavajući se na: Kućni aparati; Oprema za informatičke tehnologije (IT) i telekomunikacije; potrošačka oprema; svetiljke; oprema koja proizvodi zvuk ili slike, muzička oprema; električni i elektronski alati; igračke, oprema za razonodu i sport; medicinski uređaji; instrumenti za praćenje i nadzor; automatski dispenceri; oprema za proizvodnju električne struje. Ova kategorija ne uključuje opremu iz kategorija 1 do 3.
5.	Mala oprema Small equipment (nijedna spoljna dimenzija veća od 50 cm) uključujući, ali ne ograničavajući se na: Kućni aparati; potrošačka oprema; svetiljke; oprema koja proizvodi zvuk ili slike, muzička oprema; električni i elektronski alati; igračke, oprema za razonodu i sport; medicinski uređaji; instrumenti za praćenje i nadzor; automatski dispenceri; oprema za proizvodnju električne struje. Ova kategorija ne uključuje opremu iz kategorija 1 do 3 i 6.
6.	Mala oprema za informatičke tehnologije (IT) i telekomunikacije (spoljne dimenzije ne veće od 50 cm)

- Određene definicije propisane Direktivom 2012/19/EU nisu transponovane ili su delimično transponovane, na primer 'finansijski sporazum', 'činiti dostupnim na tržištu', 'distributer', 'uklanjanje', i dr.

U pregovaračkoj poziciji Srbije pri pristupanju EU, u sklopu poglavlja 27 predviđena je usklađenost sa EU direktivom za električni i elektronski otpad. Navedeno je da će zvanično usaglašavanje početi od juna 2018., kada bude zvanično poslata pregovaračka pozicija. Puno usaglašavanje sa ovom direktivom planirano je 2019. godine. Plan Srbije je da transpostuje direktivu 2019. godine, a puna implementacija se očekuje 2030 godine. Rok za usklađivanje svih propisa je 1. januar 2022. godine.

2) Institucionalni okvir

Analizom institucionalnog okvira generalno je uočen nedostatak ljudskih resursa, specijalizacije radnih mesta vezano za upravljanje (otpadnom) električnom i elektronskom opremom, kao i potreba za jačanjem kapaciteta, u smislu:

- Zakonskog i strateškog okvira i mehanizama implementacije – nedostatak ljudskih resursa i specijalizacije radnih mesta u Odeljenju za upravljanje otpadom i Odeljenju za poslove Zelenog fonda,
- Inspekcijskog nadzora – nedostatak ljudskih resursa i specijalizacije radnih mesta u Ministarstvu zaštite životne sredine i Pokrajinskom sekretarijatu za urbanizam i zaštitu životne sredine, potreba za jačanjem kapaciteta (može se razmotriti veza sa nadzorom drugih posebnih tokova otpada),
- Praćenja i izveštavanja – nedostatak ljudskih resursa u Agenciji za zaštitu životne sredine, kao i potreba za programom obuka i jačanjem kapaciteta vezano za obaveze izveštavanja definisane Direktivom 2012/19/EU; potreba za jačanjem kapaciteta Odseka za prekogranično kretanje otpada.

3) Naknada za upravljanje otpadnim električnim i elektronskim proizvodima / Podsticaji

Postoji veliki broj obveznika koji ne ispunjavaju zakonsku obavezu plaćanja naknade za proizvode koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada. Naknada koja se plaća u ceni proizvoda iznosi i do 15 % (u zemljama EU to iznosi oko 2 %), što dovodi do situacije da su ti proizvodi u startu skuplji od proizvoda proizvođača koji ne plaćaju naknadu.

Takvim odnosom dovedeni su u neravnopravan položaj obveznici koji plaćaju naknadu sa onima koji ne ispunjavaju svoju obavezu, i time je stvorena nelojalna konkurencija čime je ugroženo poslovanje svih društveno odgovornih preduzeća.

Visina naknada nije primerena uslovima poslovanja u RS i viša je nego u zemljama u okruženju i EU.

Sredstva od naknada za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom ne raspoređuju se namenski, već su prihod Budžeta RS, u skladu sa Zakonom o budžetskom sistemu ("Sl. glasnik RS", br. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - ispr., 108/2013, 142/2014, 68/2015 - dr. zakon, 103/2015, 99/2016 i 113/2017).

Ovakav sistem je neodrživ za proizvođače/uvoznike električne i elektronske opreme, jer količina proizvoda opada sa visokim naknadama, a opadaju i ostali budžetski prihodi. Država ima ograničenu kontrolu nad finansijama, jer nije uspostavljen sistem za naplatu naknada. Sistem je destimulativan za investicije, a visoka naknada na električne i elektronske proizvode (roba široke potrošnje) direktno utiče i na inflaciju.

Dodatno, novim nacrtom Zakona o naknadama predviđeno je obračunavanje naknada na osnovu mase (kg), a ne na osnovu broja proizvoda, što višestruko povećava naknadu pojedinačnog proizvoda i prodajnu cenu koja će kao takva dodatno biti povišena i pogoditi krajnje potrošače.

Iz državnog budžeta dodeljuju se podsticaji operateru postrojenja za tretman otpadne električne i elektronske opreme, odnosno kolektivnom operateru za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom. Prema procenama, postoji velika razlika između podsticaja i troškova tretmana otpadne električne i elektronske opreme. Finansiranje reciklera je netransparentno, i stvara uslove za korupciju.

4) Izveštavanje

Prema postojećim podacima i informacijama Agencije za zaštitu životne sredine, za 2017. godinu podatke ili izjavu dostavilo je 66% obveznika izveštavanja (pravnih subjekata koji su u obavezi da dostavljaju izveštaj o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada).

Broj dostavljenih Izveštaja o električnim i elektronskim proizvodima koji su plasirani na tržište Republike Srbije prikazan je u Tabeli 8.

Tabela 8. Broj Izveštaja dostavljenih u periodu od 2010. – 2017. godine

Godina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj dostavljenih izveštaja	894	937	1070	903	2506	3073	3424	5600

U izveštajima se ne zahteva i ne dostavljaju se podaci o količinama sakupljene otpadne električne i elektronske opreme. Podaci o dnevnoj dokumentaciji o otpadu ne slažu sa godišnjim podacima, obzirom da preduzeća i izvoze proizvode. Inspekcijski nadzor je nedovoljan.

Postojeći sistem razmene podataka između nadležnih i institucija relevantnih za uspešno funkcionisanje sistema – Ministarstva zaštite životne sredine, Agencije za zaštitu životne sredine, Uprave carina, APR-a – je nedovoljno razvijen, i softverski i organizaciono.

Agencija za zaštitu životne sredine dobija godišnje podatke od Uprave carine, međutim problem je što se koriste različite merne jedinice. Deo proizvoda se prijavljuje u jedinicama mase dok se drugi deo prijavljuje u komadima. Komunikacija između carine i Agencije je pravovremena i u svakom trenutku postoji pristup javno dostupnom portalu na kome se nalazi lista korisnika koji potencijalno nisu dostavili podatke zaključno sa prvim 1. januarom, koji se tada obaveštavaju da dostave podatke. Glavna prepreka Agenciji ka boljoj kontroli jeste upravo nedostatak jedinstvene nomenklature.

Dodatno, ukoliko postoje neslaganja između informacija izveštaja proizvođača sa podacima carine i Poreske uprave, potrebno je poslati inspekcije u kontrolu. Predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine navode da je veliki problem što inspekcija nema nadležnost u situacijama kada proizvođači prijave netačne informacije u izveštaju. Inspekciji se dostavljaju samo privredni subjekti koji nisu podneli izveštaj. Ukoliko proizvođač ne dostavi podatke, inspekcija ima pune ingerencije da utvrdi količine, međutim u situacijama kada su podaci netačni inspekcija nema ingerencije.

Registar proizvođača električne i elektronske opreme nije uspostavljen. Svrha registra je praćenje usaglašenosti sa zahtevima Direktive 2012/19/EU, između ostalog i izveštavanja, a podrazumeva registraciju proizvođača/uvoznika koji plasiraju električnu i elektronsku opremu na tržište unošenjem podataka o kompaniji, vrstama električne i elektronske opreme koju plasiraju na tržište, načinu ispunjavanja odgovornosti proizvođača, itd.

5) Sakupljanje i tretman otpadne električne i elektronske opreme

Zakon o upravljanju otpadom ne pruža zakonski okvir za uspostavljanje kolektivnih šema u skladu sa principom „odgovornosti proizvođača“, čijim bi uspostavljanjem moglo da se unapredi finansiranje sakupljanja i iskorišćenja (tretmana) otpadne električne i elektronske opreme.

Nije propisano ko i na koji način izračunava i snosi odgovornost za ciljeve ponovne upotrebe/reciklaže/iskorišćenja, odnosno da li operater/kolektivni operater izračunava na osnovu svoje evidencije i dostavlja podatke Agenciji, ili Agencija izračunava na osnovu dostavljenih podataka od strane operatera o ulazu i izlazu otpada iz postrojenja. Isto važi i za ciljeve sakupljanja.

Ne postoji uveden sistem odvojenog sakupljanja otpadne električne i elektronske opreme iz domaćinstava, niti su uspostavljene određene lokacije za sakupljanje ovog otpada. Nema raspoloživih zvaničnih podataka o sakupljanju otpadne električne i elektronske opreme. Nema investicija u sakupljačku mrežu.

Sistem povraćaja otpadne električne i elektronske opreme iz maloprodajnih objekata je delimično sproveden, samo za određene kategorije.

U postojećem sistemu nije zastupljena edukacija, jačanje javne svesti i informisanje krajnjih korisnika o sakupljanju i reciklaži otpadne električne i elektronske opreme.

Osnovni izazovi u uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja otpadnom EE opremom koji do sada nisu implementirani su:

- uvođenje u praksu EPR sistema sa jasno definisanim odgovornostima za sve aktere;
- uspostavljanje sistema odvojenog sakupljanja otpadne EE opreme iz domaćinstava;
- aktivno uključivanje i motivacija građana;
- uključivanje lokalnih samouprava da implementiraju odvojeno sakupljanje otpadne EE opreme i da sarađuju sa EPR šemama;
- izrada smernica za lokalne samouprave za organizovanje odvojenog sakupljanja, jačanje svesti javnosti i dr.

IV PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE POSTOJEĆEG STANJA / SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADNOM ELEKTRIČNOM I ELEKTRONSKOM OPREMOM

I. Unapređenje zakonskog okvira

Unapređenje zakonskog okvira predstavlja preduslov i utemeljenje za unapređenje sistema upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom.

U smislu usaglašavanja sa zakonskom regulativom EU, biće potrebno revidovati Zakon o upravljanju otpadom, a zatim i podzakonsku regulativu – Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda, pre svega u smislu zahteva za:

- Uspostavljanje Nacionalnog registra proizvođača/uvoznika električne i elektronske opreme (Nacionalnog registracionog tela),
- Omogućavanje uspostavljanja kolektivnih i individualnih šema, u skladu sa principom „odgovornosti proizvođača“, i
- Poboljšanje finansijskih mehanizama za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom.

a. Potrebno je doneti i konkretno zakonsko rešenje koje se tiče registra i povezivanja informacionih sistema koji bi se oslanjao na Zakon o elektronskoj upravi. **Uspostavljanje Nacionalnog registracionog tela**

Obzirom da je Agencija za zaštitu životne sredine nadležna za vođenje baze podataka u oblasti upravljanja otpadom, u okviru informacionog sistema zaštite životne sredine, jedna od mogućnosti bila bi da se Agenciji da mandat da organizuje i vodi Nacionalno registraciono telo. Druga mogućnost koju Direktiva 2012/19/EU prepoznaje je da neko privatno telo vrši funkciju Nacionalnog registracionog tela.

Prema zaključcima PLAC projekta, moguće je registraciju proizvođača/uvoznika električne i elektronske opreme povezati sa registracijom proizvođača/uvoznika baterija i akumulatora i/ili ambalaže i/ili drugih proizvoda.

U svakom slučaju, podaci za registraciju proizvođača/uvoznika moraju obuhvatiti:

- Ime i adresu proizvođača
- Nacionalni identifikacioni kod proizvođača, uključujući nacionalni (ili EU) poreski broj proizvođača
- Kategoriju električne i elektronske opreme (zahteva usklađivanje zakonske regulative sa Aneksom III Direktive 2012/19/EU)
- Vrstu električne i elektronske opreme
- Brend ime električne i elektronske opreme
- Informacije o načinu na koji proizvođač ispunjava svoje obaveze: individualna ili kolektivna šema, uključujući informacije o finansijskoj garanciji
- Način prodaje (na primer, prodaja na daljinu)
- Izjava o istinitosti podataka.

Kada je u pitanju izveštavanje, Nacionalno registraciono telo prikuplja podatke o nacionalnom identifikacionom kodu proizvođača, periodu za koji se izveštava, kategoriji električne i elektronske opreme, količini proizvoda stavljenih na tržište (prema težini), količini (prema težini)

otpadne električne i elektronske opreme koja je odvojeno sakupljena, reciklirana, ponovo iskorišćena, odložena ili izvezena.

Kako je diskutovano na II sastanku RG, da bi registar bio funkcionalan i svrsihodan, moraju da postojati sankcije za neprijavlivanje u registar. Primer sankcije može biti zabrana poslovanja subjektu u određenom periodu ukoliko se ne prijavi u registar u zadatom roku od početka poslovanja, ili privremena nemogućnost plasiranja robe.

b. Uspostavljanje zakonskog okvira za individualne i kolektivne šeme

Prema Direktivi 2012/19/EU, postoji samo dve mogućnosti za organizovanje upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom – individualni i kolektivni sistem.

Kolektivne šeme

U većini zemalja EU uspostavljene su 'kolektivne šeme' u cilju ispunjavanja zakonskih obaveza koje se odnose na električnu i elektronsku opremu (informisanje potrošača) i otpadnu električnu i elektronsku opremu (npr. zahtevi koji se odnose na sakupljanje, tretman, jačanje svesti i informisanje o procesima, kao i na sakupljanje podataka i izveštavanje o sakupljanju i tretmanu, i dr.)

'Kolektivne šeme' pružaju 'uslugu' preuzimanja svih obaveza proizvođača/uvoznika. U poređenju sa opcijom individualnog ispunjavanja obaveza, prednost ovih šema je što imaju mogućnost pregovaranja svih usluga i cena za veće količine otpada.

U mnogim zemljama EU, ove 'kolektivne šeme' pokrivaju istovremeno otpadnu električnu i elektronsku opremu i otpadne baterije i akumulatore, a u nekim slučajevima i ambalažni materijal. Međutim, neke Države Članice ne dozvoljavaju preklapanje kolektivnih šema, jer postoji mogućnost ukrštanja i subvencioniranja troškova jednog toka otpada sredstvima dobijenim iz drugih tokova otpada.

Individualna šema

U ovom slučaju svaki proizvođač direktno finansira ovlašćenu kompaniju za sakupljanje i transport otpadne električne i elektronske opreme u cilju ispunjavanja obaveza koje su mu nametnute. Ne postoje zakonske odredbe za ovlašćivanje organizacija da koordinišu upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom u ime proizvođača. Proizvođači ispunjavaju zahteve Direktive kroz pružaoce usluga koji ispunjavaju sličnu ulogu kao kolektivni operateri, dok obavezu preuzimanja zadržava individualni proizvođač.

Prema iskustvima Evropske Komisije, odgovornost organizacija za odgovornost proizvođača (kolektivnih šema) je ili delom ili u potpunosti organizaciona. Generalno, ove organizacije sakupljaju otpadnu električnu i elektronsku opremu sa opštinskih sakupljačkih lokacija ili maloprodajnih objekata. Lokalne vlasti generalno prihvataju otpadnu električnu i elektronsku opremu iz domaćinstava bez naknade na lokalnim sakupljačkim mestima. U nekim slučajevima, oni snose troškove sakupljanja, a nekad dobijaju kompenzaciju od strane organizacija za odgovornost proizvođača (kolektivnih šema).

Uslov za uspostavljanje i funkcionisanje kolektivnih i individualnih šema je jasno definisanje odgovornosti i kaznenih mera, kao i uspostavljanje PRECIZNOG mehanizma kontrole šema.

c. Poboljšanje finansijskih mehanizama za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom

Za neke vrste otpadne električne i elektronske opreme, najviše IT&T, aparate i velike aparate, usled materijalne vrednosti, profit od predaje ovog otpada bilo kom operateru za tretman otpada može pokriti sve troškove upravljanja otpadom, uključujući informisanje, sakupljanje, transport i tretman. Za ovu vrstu otpadne električne i elektronske opreme, mora biti osigurano da su sve zakonske obaveze uključene (uključujući informisanje potrošača).

Za upravljanje ostalim vrstama otpadne električne i elektronske opreme, kao što su aparati za hlađenje i zamrzavanje, CRT-uređaji i gasne lampe, gde prihodi od materijala nisu dovoljno visoki da pokriju sve troškove upravljanja otpadom, novac se mora prikupiti. U skladu sa principom odgovornosti proizvođača, kao što je predviđeno nacionalnom i EU zakonskom regulativom za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom, proizvođači/uvoznici su obavezni da snose ove troškove.

U skladu sa zahtevima Direktive, proizvođači su finansijski odgovorni za finansiranje upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom, bez obzira na to da li stavljaju na tržište električnu i elektronsku opremu koja će postati otpad sa pozitivnom ili negativnom ekonomskom vrednošću. Postoje dva načina da se obezbedi taj novac: naknade za reciklažu ili retrospektivno finansiranje troškova.

U prvom slučaju očekivani troškovi se računaju unapred na osnovu očekivanih količina otpadne električne i elektronske opreme koja će se sakupiti i tretirati. Iako ovi proračuni mogu biti teški u početnom periodu, prednost ovog sistema je stvaranja finansijske zalihe za radnu fazu.

U slučaju retrospektivnog finansiranja troškova, proizvođači/uvoznici plaćaju troškove za tačnu količinu otpadne električne i elektronske opreme kojom se upravlja u njihovo ime (direktno od strane preduzeća za upravljanje otpadom ili kolektivnih šema koje imaju ugovore sa kompanijama za upravljanje otpadom) za određeni period.

Bez obzira na metod, troškovi upravljanja jednim određenim tokom otpada (kao što je otpadna električna i elektronska oprema) su podeljeni/plaćeni na osnovu tržišnih udela proizvođača.

S obzirom na postojeći sistem finansiranja (naknada za električnu i elektronsku opremu stavljenju na tržište) u Srbiji i zahteve Direktive, jasno je da se zakonske odredbe moraju prilagoditi u skladu sa principom odgovornosti proizvođača i postojanjem kolektivnih i individualnih šema, kao i da je potrebno koristiti već prikupljena sredstva za pokrivanje troškova sakupljanja, tretmana i reciklaže otpadne električne i elektronske opreme.

II. Jačanje institucionalnih kapaciteta

Preporuka u smislu jačanja institucionalnih kapaciteta odnosi se na dodatno zapošljavanje na poslovima upravljanja (otpadnom) električnom i elektronskom opremom, specijalizaciju radnih mesta, kao i jačanje kapaciteta u:

- Odeljenju za upravljanje otpadom i Odeljenju za poslove Zelenog fonda (zakonski i strateški okvir, mehanizmi implementacije),
- Ministarstvu zaštite životne sredine i Pokrajinskom sekretarijatu za urbanizam i zaštitu životne sredine, potreba za jačanjem kapaciteta (razmotriti vezu sa nadzorom drugih posebnih tokova otpada),
- Agenciji za zaštitu životne sredine (praćenje i izveštavanje),

- Odseku za prekogranično kretanje otpada.

Naročito je značajno jačanje kapaciteta inspeksijskog nadzora, u cilju uspostavljanja boljeg sistema izveštavanja i naplate naknada. Predlaže se povećanje ingerencija inspekcije kroz dodatne kontrolne mehanizme i sankcionisanje i u slučaju dostavljanja netačnih informacija u izveštajima.

III. Sakupljanje otpadne električne i elektronske opreme

Kao prvi neophodan korak, prepoznato je uspostavljanje sistema odvojenog sakupljanja otpadne električne i elektronske opreme, putem:

- Uspostavljanja opštinskih centara/lokacija za sakupljanje – na mestima gde može takođe da se sakuplja npr. kabasti otpad, opasni komunalni otpad, baštenski otpad, itd.
- Šema sakupljanja u objektima maloprodaje – u skladu sa Direktivom 2012/19/EU distributeri su u obavezi da primaju otpadnu električnu i elektronsku opremu od krajnjih korisnika bez nadoknade
- Mobilnog sakupljanja – preuzimanje na javnim lokacijama na određeni dan
- Sakupljačkih mesta u edukativnim i javnim institucijama
- Ciljanih medijskih kampanja – neophodne kako bi se poruka prenela građanima i podstaklo njihovo učešće u sistemu sakupljanja.

Za uspešan sistem sakupljanja potrebno je primeniti najadekvatniju kombinaciju navedenih opcija, uzimajući u obzir geografsku situaciju, postojeću praksu upravljanja otpadom, itd.

Ovakav sistem je u skladu i sa srednjoročnim prioritetima (2017 – 2020) definisanim Post-skrining dokumentom iz 2015.:

- implementacija regionalnih infrastrukturnih projekata uključujući reciklažna dvorišta za sakupljanje otpadne električne i elektronske opreme u minimum 3 regionalna sakupljačka mesta/centra;
- uspostavljanje sakupljačke mreže za sve rezrede otpadne električne i elektronske opreme, u cilju dostizanja ciljeva sakupljanja propisanih zakonskom regulativom.

U cilju uključivanja lokalnih samouprava da implementiraju odvojeno sakupljanje otpadne EE opreme potrebno je:

- definisati postojeće i nedostajuće kapacitete za uspostavljanje odvojenog sakupljanja EE otpada na lokalnom nivou, i
- izraditi smernice za lokalne samouprave za organizovanje odvojenog sakupljanja, jačanje svesti javnosti i dr.

IV. Tretman otpadne električne i elektronske opreme

Tretman otpadne električne i elektronske opreme na način zadovoljavajući za zaštitu životne sredine podrazumeva razdvajanje i odgovarajući tretman komponenti koje sadrže opasne materije, tako da se postigne visoki stepen iskorišćenja materijala i smanje količine otpadne električne i elektronske opreme i njenih delova koje se odlažu na deponije.

Potrebno je usaglašavanjem zakonske regulative definisati ko i na koji način izračunava i snosi odgovornost za ciljeve ponovne upotrebe/reciklaže otpadne električne i elektronske opreme.

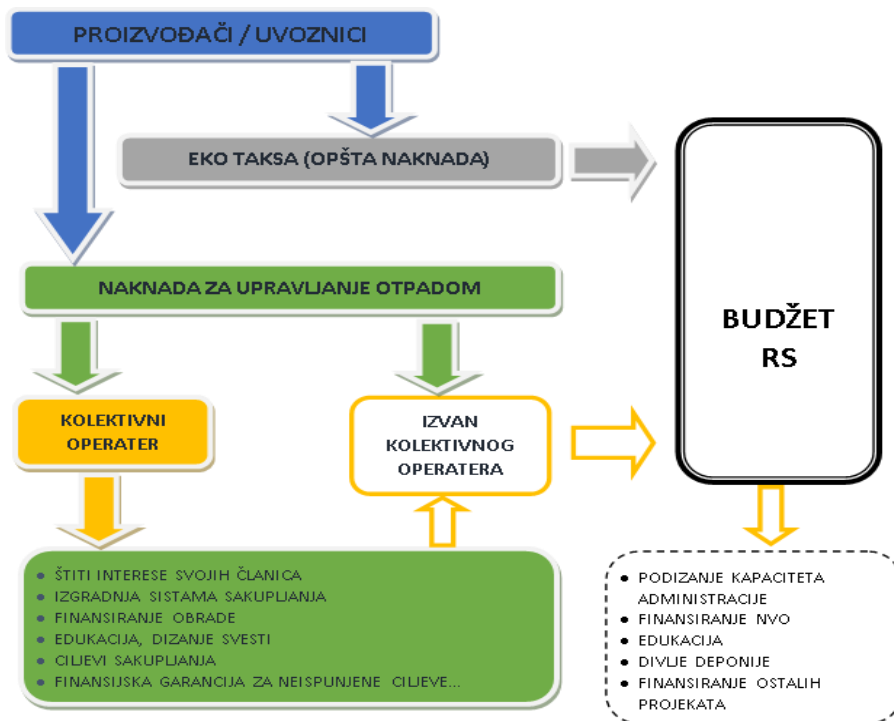
V. Unapređenje sistema naplate naknada

U procesu unapređenja sistema naplate naknade, prvi korak predstavlja registracija proizvođača/uvoznika električne i elektronske opreme i optimizacija postojeće procedure. Na ovaj način stvorili bi se uslovi za smanjenje visine naknade na proizvod, povećanje broja obveznika koji plaćaju naknadu i istovremeno povećanje prihoda za budžet države.

Kao jedan od mogućih modela novog sistema naplate naknada, preporuka je da naknada ima dva nivoa:

- Opšta naknada (direktno se uplaćuje u budžet) i
  - Naknada za upravljanje otpadom (proizvođači/uvoznici mogu da biraju da li će uplaćivati preko Kolektivnog operatera ili u budžet)
- Proizvođači/uvoznici, obaveznici, imaju 2 mogućnosti organizovanja:
- 1. mogućnost je sklapanje ugovora sa operaterom sistema, koji u njihovo ime ispunjava ciljeve. U tom primeru mora izveštavati količine carini i/ili Agenciji i uplatiti opštu naknadu, koja služi pokrivanju troškova administracije države. Troškove upravljanja (sakupljanja i tremana otpadne električne i elektronske opreme) naplaćuje operateru sistema preko ugovora.
  - 2. mogućnost ne sklapanje ugovora sa operaterom sistema. U tom slučaju izveštava količine stavljenе na tržište carini/i ili Agenciji i uplaćuje i opštu naknadu i naknadu za upravljanje otpadnom elektronskom i električnom opremom u budžet. Ta sredstva, uplaćena sa strane proizvođača/uvoznika, Ministarstvo namenski troši na upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom (divlje deponije, infrastruktura sakupljanja kod JKP, edukacija, itd).

Grafički prikaz predloženog modela dat je na Slici 5.

Slika 5. Predlog novog modela naplate naknada / Sistema upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom

Koristi predloženog modela

- Zajednička organizacija, čiji interes je permanentno ispunjavanje ciljeva i obaveza
- Jaka zajednička mreža i infrastruktura sakupljanja na celokupnoj teritoriji
- Uticaj na troškove efikasnog sakupljanja i obrade i time uticaj na visinu naknade
- Zajedničke aktivnosti za podizanju javne svesti i edukaciji potrošača
- Transfer dobre prakse preko EU operatera sistema i udruženja
- Dobar partner ministarstvu i ostalim državnim institucijama u rešavanju problematike na području otpada
- Transparentnost evidencije toka otpada i njegove obrade u državi i van nje
- Minimalna administracija državnih institucija (evidencije, izveštavanje, kontrola,...)
- Saradnja sa udruženjima proizvođača, uvoznika, trgovaca, jkp, potrošača i privrednim komorama
- Implementacija EU standarda sakupljanja i obrade otpadne električne i elektronske opreme (u svim mrežama sakupljanja i kod svih obrađivača)

Prednosti predloženog modela

- Smanjuje se opterećenje privrede i stanovništva (niže naknade direktno će povećati broj obveznika koji plaćaju naknadu što će direktno povećati budžetske prihode, a sa druge strane država nema rashoda)
- Pozitivan efekat na proizvođače, niža cena proizvoda – veća kupovna moć – veći obim proizvodnje
- Neznatan uticaj na rast cena na malo i inflaciju
- Država ima potpunu kontrolu nad finansijama
- Finansiranja reciklera je transparentno, moraju se ponašati tržišno
- Definisana odgovornost za ostvarivanje postavljenih ciljeva
- Naknade primerene proizvodu
- Otvara se područje za nove investicije
- Balansiranost podsticaja i troškova
- Proširuje se i investira u sakupljačku mrežu
- Privreda i građani postaju aktivni partneri
- Visok stepen edukacije i podizanja javne svesti
- Proizvođači postaju odgovorni za svoje proizvode (produžena odgovornost)
- Svi proizvođači i uvoznici imaju jednak tretman
- Upošljavaju se postojeći kapaciteti reciklažne industrije i javlja se potreba za podizanjem novih
- Implementacija procesa sakupljanja dugoročno utiče pozitivno na investicije u infrastrukturu sakupljanja i reciklaže
- Značajno pozitivan uticaj na životnu sredinu
- Razvoj ostalih delova privrede
- U skladu sa Direktivom 2012/19/EU
- Direktno i indirektno zapošljavanje – nova radna mesta.

VI. Unapređenje sistema izveštavanja

a. Kvalitet podataka

Kvalitet i obim podataka trebalo bi da se unapredi, u smislu usaglašavanja sa zahtevima Direktive 2012/19/EU, član 16, koji se odnose na izveštavanje, i zahtevima u smislu formata izveštavanja i praćenja usaglašenosti sa ciljevima propisanim Odlukom Komisije 2005/369/EC. Format za izveštavanje sakupljene i tretirane otpadne električne i elektronske opreme dat je u Tabeli 9.

Tabela 9. Format za izveštavanje sakupljene i tretirane otpadne električne i elektronske opreme

Razred	Stavljeno na tržište	Sakupljeno iz privatnih domaćinstava	Sakupljeno van privatnih domaćinstava	Ukupno sakupljeno otpadne električne i elektronske opreme	Tretirano u zemlji članici	Tretirano u drugim zemljama članicama	Tretirano van EU
	Ukupna količina, tona*	Ukupna količina, tona	Ukupna količina, tona	Ukupna količina, tona	Ukupna količina, tona	Ukupna količina, tona	Ukupna količina, tona
I							
II							
...X							

*Ukoliko nije moguće, izraziti brojem

U Tabeli 10. dat je format za izveštavanje iskorišćene, reciklirane i ponovo upotrebijene otpadne električne i elektronske opreme.

Tabela 10. Format za izveštavanje iskorišćene, reciklirane i ponovo upotrebijene otpadne električne i elektronske opreme

Razred	Iskorišćenje	Stepen iskorišćenja	Ponovna upotreba i reciklaža	Stepen ponovne upotrebe i reciklaže	Ponovna upotreba otpadne električne i elektronske opreme kao celog aparata
	Ukupna količina, tona*	%	Ukupna količina, tona	%	Ukupna količina, tona
I					
II					
...X					

*Ukoliko nije moguće, izraziti brojem

Formate izveštavanja propisane regulativom EU potrebno je prilikom izrade uskladiti sa uslovima u Srbiji.

b. Izveštavanje

U cilju unapređenja izveštavanja, neophodna je optimizacija procedure izveštavanja, kroz sledeće korake:

- Uspostavljanje Nacionalnog registracionog tela / Nacionalnog registra proizvođača/uvoznika električne i elektronske opreme
  - Uvođenje jedinstvene nomenklature proizvoda, kako bi se prevazišli svi identifikovani problemi u postupku izveštavanja i naplate naknade.
- Unapređenje postojećeg softvera u Ministarstvu zaštite životne sredine koji će predstavljati objedinjenu bazu podataka za sve institucije relevantne za sistem izveštavanja o (otpadnoj) električnoj i elektronskoj opremi koja u unapred definisanim rokovima komunicira sa drugim elektronskim bazama:
  - **Agencija za zaštitu životne sredine**
  - **Ministarstvo zaštite životne sredine**
  - **Uprava carina**
  - **APR**
  - **Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine, itd.**
- Priprema sistema na način koji će omogućiti komunikaciju sa softverom e-Inspektor koji je u izradi.
- Razmotriti uspostavljanje posebnog portala za sve obveznike plaćanja naknade, gde bi kompanije mogle videti kolika su im trenutna zaduženja, prethodna dugovanja i mnoge druge podatke (online "analitička kartica" privrednog subjekta sa personalizovanim nalogom za pristup).

V PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE POSTOJEĆEG IT SISTEMA/ SOFTVERA KOJI SE NALAZI U MINISTARSTVU ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Na osnovu analize sistema/procedura izveštavanja i naplate naknada, identifikovana je i sagledana postojeća IT infrastruktura i funkcionalnosti IT sistema Ministarstva zaštite životne sredine. Detaljna lista do sada identifikovanih potrebnih unapređenja koja su definisana data je u daljem tekstu:

1. Ispravka grešaka i nedostataka u radu postojećeg softvera (opšte):
  - Omogućiti u sistemu promenu broja rešenja i na taj način omogućiti izradu zaostalih rešenja iz predhodnih godina;
  - Za obveznike iz kategorije električni i elektronski proizvodi/otpad omogućiti štampanje više od 15 rešenja, kao što je na ostalim tokovima otpada;
  - Rešiti problem preknjižavanja uplata u softveru jer je trenutno neophodno postupak ponoviti više puta;
  - Ispraviti greške vezane za lozinku, odnosno korisnički nalog, evidentiranje obrađivača koji je ulogovan i vreme rada;
  - U obrascu definisati potpisnike po ovlašćenjima uz mogućnost da administrator vrši izmene;
  - Rešiti problem importovanja podataka iz izveštaja Agencije, jer trenutno softver ne importuje podatke o adresama ili dodeljuje pogrešne opštine, što uslovljava pogrešno generisanje kontrolnog broja;
  - Finansijski izveštaj – analitičke kartice ne vuku podatke o zaduženju obveznika, utvrđenu obavezu kao i podatke o izvršenim uplatama po importovanju izvoda o stanju i prometu na odgovarajućem uplatnom računu – samim tim ne iskazuje ni odgovarajuća salda;
  - Zapis na ekranu nije uvek isti kao štampana verzija dokumenta (neprepoznavanje fonta, umesto tekstualnog zapisa izlaze simboli i oznake) – uraditi update softvera sa štampačima;
  - Omogućiti lakšu i bržu pretragu dokumenata u softveru;
  - Rešiti problem koji je uočen prilikom unošenja datuma prijema rešenja (datum povratnice) u softver. Umesto da se dalja pretraga nastavi sa te pozicije unosa, program vraća listu akata na početak;
  - Sistem ne prepoznaje „zaduženja“ jer nema unos datuma povratnice – videti mogućnost stavljanja opcionog datuma.
2. Dorada modula za ozon, velike zagađivače i asfaltne baze
3. Importovanje podataka iz Agencije (mogućnost direktnog importa podataka bez posrednika – kroz softver)
4. Povezivanje sa APR-om radi ažuriranja baze podataka
5. Nadogradnja softvera:

- Izrada OPOMENA za obveznike koji nisu platili naknadu, obračun kamate kao i dalji postupak do izrade ZAMOLNICE za prinudnu naplatu kod Poreske uprave;
- Izrada IZVEŠTAJA po raznim kriterijumima;
- Izrada PODSISTEMA ZA PRAVNE POSLOVE (žalbe, potvrde, stečajevi i likvidacije);
- Uvođenje opcije da softver evidentira uložene žalbe;
- Povezivanje sa APR-om radi ažurnosti podataka sa bazom obveznika iz softvera;
- Opcija spajanja PIB-ova kada jedna firma preuzme drugu ili više firmi;
- Opcija da softver blokira već unete obveznike za određenu godinu i tip zagađivača, da ne dolazi do izdavanja duplih rešenja.

Nakon usaglašavanja u okviru radne grupe predloženi su sledeći elementi za unapređenje sistema:

I Unapređenje softvera

U okviru unapređenja softvera za Fond, a u okviru donacije NALED-a, moguće je uvesti sledeće funkcionalnosti:

1. **Povezivanje APR-om** – radi ažuriranja baze podataka (uspostaviti veb servis sa APR-om kako bi dobijene podatke o obvezniku bili automatski ažurirani u sistemu, po dobijanju ovlašćenja od strane APR koje je Naručilac u obavezi da obezbedi).
2. **Podsistem za budžetsko računovodstvo i izveštavanje** – izrada podsistema za budžetsko računovodstvo i izveštavanje, uz usaglašavanje stanja potraživanja i obaveza, odnosno konfirmacija stanja, u skladu sa pozitivnim propisima (Zakon o budžetskom sistemu, Uredba o budžetskom računovodstvu, Pravilnik o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski sistem); Implementacija podataka iz postojećih analitičkih kartica.
3. **Javni portal** – izrada javnog portala za korisnike (kompanije) preko kojeg bi imali mogućnost uvida u svoje „analitičke kartice“ radi sagledavanja zaduženja. Svaki obveznik će imati svoj nalog na portalu (matični broj + lozinka) i imaće uvid samo u svoju karticu bez mogućnosti izmena bilo kojih podataka. Ukoliko obveznik ima potrebu da radi izmene u unetim podacima, sve izmene moraju da idu preko Agencije za zaštitu životne sredine uz pisano odobrenje.
4. **eUprava** – Uvezivanje portala sa portalom eUprave radi otvaranja mogućnosti da se određene naknade i finansijske obaveze obave i preko ePortala (ePlaćanje).
5. **Servisi ka državnim organima** – kreirati mogućnost povezivanje kroz veb servise sa ostalim državnim organima, preko kojeg bi se razmenjivale informacije. Ovo može da bude realizovano i kroz proces uspostavljanja državnog servis basa (Government service bus) koji se očekuju u toku 2019. godine. Uspostavljanje razmene podataka (Poreska uprava, Uprava carina) stvaraju se mogućnosti da Ministarstvo blagovremeno može da ima informaciju o količinama koje se stavljaju na tržište, kao i da služba inspekcija može blagovremeno da prilikom inspekcijuskog pregleda ima potpune informacije.

6. **Razvoj podsistema za izveštavanje po raznim kriterijumima** – kreirati podsystem gde je moguće kreirati razne izvšetaja po potrebi korisnika.
7. **Skeniranje dokumentacije** – razvoj opcije za unos dokumentacije (prilaganje i skeniranje) i kreiranje polja za skeniranje u sklopu opcija u aplikaciji (žalbe i dr.), kako bi se kreirala elektronska baza svih dokumenata koji su vezani za jednu kompaniju ili određenu naknadu.
8. **Otvoreni podaci** – javno dostupne informacije iz baze podataka Fonda, otvoriti u mašinsko čitljivim formatima, kako bi se javnosti pružile sve informacije o količinama robe koje se stavljaju u promet (po svim grupama naknada)

II Potreban harvder

Radi uspostavljanja novih funkcionalnosti softvera za Fond, neophodno je obezbediti i novi hardver, jer je postojeći server na kome se nalazi aplikacija nabavljen 2013. godine i nije više u garantnom roku.

Za ove namene potrebno je nabaviti:

1. Server – dovoljno jake konfiguracije koji bi podržao i rad same aplikacije kao i baze podataka. Predlog specifikacije:

Konfigurator
HPE ProLiant DL380 Gen10 8SFF Configure-to-order Server
HPE DL380 Gen10 8SFF CTO Server
HPE DL380 Gen10 Intel Xeon-Silver 4110 (2.1GHz/8-core/85W) FIO Processor Kit
HPE 4 x 16GB (1x16GB) Dual Rank x8 DDR4-2666 CAS-19-19-19 Registered Smart Memory Kit
HPE 4 x 1.2TB SAS 12G Enterprise 10K SFF (2.5in) SC 3yr Wty Digitally Signed Firmware HDD
HPE 96W Smart Storage Battery (up to 20 Devices) with 145mm Cable Kit
HPE Smart Array P408i-a SR Gen10 (8 Internal Lanes/2GB Cache) 12G SAS Modular Controller
HPE 2 x 500W Flex Slot Platinum Hot Plug Low Halogen Power Supply Kit
HPE iLO Advanced 1-server License with 3yr Support on iLO Licensed Features
HPE 2U Small Form Factor Easy Install Rail Kit
HPE Installation and Startup Service
HPE Startup 300 Series OS SVC
Укупно око 6.200 евра

2. Ministarstvo će za ove potrebe obezbediti neophodan softver za server (Windows Server 2016, MS SQL 2016), kao i sistem za kreiranje rezervnih kopija (backup). Ova oprema će biti smeštena u server salu Ministarstva koja ima neophodnu 24 časovnu zaštitu kao i obezbeđeno neprekidno napajanje putem agregata.

1.1 Zakonski okvir

Upravljanje elektronskim i električnim otpadom u Srbiji regulisano je sledećim propisima:

- Zakon o zaštiti životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - dr. zakon, 72/2009 - dr. zakon, 43/2011 - odluka US i 14/2016)
- Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010 i 14/2016)
- Uredba o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, obrascu dnevne evidencije o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i godišnjeg izveštaja, načinu i rokovima dostavljanja godišnjeg izveštaja, obveznicima plaćanja naknade, kriterijumima za obračun, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade ("Sl. glasnik RS", br. 54/2010, 86/2011, 15/2012, 41/2013 – dr. pravilnik i 3/2014 , 31/2015 – drugi propis i 44/2016 – drugi propis, 43/2017 – drugi propis- dalje: Uredba o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada)
- Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada ("Sl. glasnik RS", br. 43/2017)
- Uredba o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava ("Sl. glasnik RS", br. 88/2009, 67/2010, 101/2010, 16/2011, 86/2011, 35/2012, 48/2012, 41/2013, 81/2014 – dr. pravilnik, 30/2015, 44/2016, 43/2017 i dr. pravilnik)
- Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada ("Sl. glasnik RS", br. 43/2017)
- Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda, merama zabrane i ograničenja korišćenja električne i elektronske opreme koja sadrži opasne materije, načinu i postupku upravljanja otpadom od električnih i elektronskih proizvoda ("Sl. glasnik RS", br. 99/2010)(dalje: Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda)
- Pravilnik o kategorijama ispitivanju i klasifikaciji otpada („Sl. Glasnik RS“, br. 56/10)
- Pravilnik o načinu skladištenja, pakovanja i obeležavanja opasnog otpada („Sl. glasnik RS“ br. 92/10)
- Pravilnik o obrascu dnevne evidencije i godišnjeg izveštaja o otpadu sa uputstvom za njegovo popunjavanje („Sl. Glasnik RS“ br. 95/2010, 88/2015)
- Pravilnik o obrascu dokumenata o kretanju opasnog otpada, obrascu prethodnog obaveštenja, načinu njegovog dostavljanja i uputstvu za njihovo popunjavanje ("Sl. glasnik RS", br. 17/2017)
- Pravilnik o obrascu Dokumenta o kretanju otpada, kao i uputstvu za njegovo popunjavanje ("Sl. glasnik RS", br. 114/2013)
- Zakon o kontroli državne pomoći ("Sl. glasnik RS", br. 51/2009)
- Uredba o pravilima za dodelu državne pomoći ("Sl. glasnik RS", br. 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013 i 97/2013).

Zakon o zaštiti životne sredine

Ovim zakonom uređuje se integralni sistem zaštite životne sredine kojim se obezbeđuje ostvarivanje prava čoveka na život i razvoj u zdravoj životnoj sredini i uravnotežen odnos privrednog razvoja i životne sredine u Republici Srbiji.

Članom 9. Zakona definisana su osnovna načela zaštite životne sredine kao osnovni postulati na kojima se zasniva čitava pravna regulativa iz oblasti zaštite životne sredine.

Osnovna načela su:

1) Načelo integralnosti – državni organi, organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave obezbeđuju integraciju zaštite i unapređivanja životne sredine u sve sektorske politike sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primenom propisa kroz sistem dozvola, tehničkih i drugih standarda i normativa, finansiranjem, podsticajnim i drugim merama zaštite životne sredine.

2) Načelo prevencije i predostrožnosti – svaka aktivnost mora biti planirana i sprovedena na način da: prouzrokuje najmanju moguću promenu u životnoj sredini; predstavlja najmanji rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi; smanji opterećenje prostora i potrošnju sirovina i energije u izgradnji, proizvodnji, distribuciji i upotrebi; uključi mogućnost reciklaže; spreči ili ograniči uticaj na životnu sredinu na samom izvoru zagađivanja.

Načelo predostrožnosti ostvaruje se procenom uticaja na životnu sredinu i korišćenjem najboljih raspoloživih i dostupnih tehnologija, tehnika i opreme.

Nepostojanje pune naučne pouzdanosti ne može biti razlog za nepreduzimanje mera sprečavanja degradacije životne sredine u slučaju mogućih ili postojećih značajnih uticaja na životnu sredinu.

3) Načelo očuvanja prirodnih vrednosti – prirodne vrednosti koriste se pod uslovima i na način kojima se obezbeđuje očuvanje vrednosti geodiverziteta, biodiverziteta, zaštićenih prirodnih dobara i predela.

Obnovljivi prirodni resursi koriste se pod uslovima koji obezbeđuju njihovu trajnu i efikasnu obnovu i stalno unapređivanje kvaliteta.

Neobnovljivi prirodni resursi koriste se pod uslovima koji obezbeđuju njihovo dugoročno ekonomično i razumno korišćenje, uključujući ograničavanje korišćenja strateških ili retkih prirodnih resursa i supstituciju drugim raspoloživim resursima, kompozitnim ili veštačkim materijalima.

4) Načelo održivog razvoja – održivi razvoj je usklađeni sistem tehničko-tehnoloških, ekonomskih i društvenih aktivnosti u ukupnom razvoju u kojem se na principima ekonomičnosti i razumnosti koriste prirodne i stvorene vrednosti Republike Srbije sa ciljem da se sačuva i unapredi kvalitet životne sredine za sadašnje i buduće generacije.

Održivi razvoj ostvaruje se donošenjem i sprovođenjem odluka kojima se obezbeđuje usklađenost interesa zaštite životne sredine i interesa ekonomskog razvoja.

5) Načelo odgovornosti zagađivača i njegovog pravnog sledbenika – pravno ili fizičko lice koje svojim nezakonitim ili neispravnim aktivnostima dovodi do zagađenja životne sredine odgovorno je u skladu sa zakonom.

Zagađivač je odgovoran za zagađivanje životne sredine i u slučaju likvidacije ili stečaja preduzeća ili drugih pravnih lica, u skladu sa zakonom. Zagađivač ili njegov pravni sledbenik obavezan je da otkloni uzrok zagađenja i posledice direktnog ili indirektnog zagađenja životne sredine. Promene vlasništva preduzeća i drugih pravnih lica ili drugi oblici promene svojine obavezno uključuju procenu stanja životne sredine i određivanje odgovornosti za zagađenje životne sredine, kao i namirenje dugova (tereta) prethodnog vlasnika za izvršeno zagađivanje i/ili štetu nanetu životnoj sredini.

6) Načelo "zagađivač plaća" – zagađivač plaća naknadu za zagađivanje životne sredine kada svojim aktivnostima prouzrokuje ili može prouzrokovati opterećenje životne sredine, odnosno ako proizvodi, koristi ili stavlja u promet sirovinu, poluproizvod ili proizvod koji sadrži štetne materije po životnu sredinu.

Zagađivač, u skladu sa propisima, snosi ukupne troškove mera za sprečavanje i smanjivanje zagađivanja koji uključuju troškove rizika po životnu sredinu i troškove uklanjanja štete nanete životnoj sredini.

7) Načelo "korisnik plaća" – svako ko koristi prirodne vrednosti dužan je da plati realnu cenu za njihovo korišćenje i rekultivaciju prostora.

8) Načelo supsidijarne odgovornosti – državni organi, u okviru svojih finansijskih mogućnosti, otklanjaju posledice zagađivanja životne sredine i smanjenja štete u slučajevima kada je zagađivač nepoznat, kao i kada šteta potiče usled zagađivanja životne sredine iz izvora van teritorije Republike Srbije.

9) Načelo primene podsticajnih mera – državni organi, odnosno organi autonomne pokrajine, odnosno organi jedinice lokalne samouprave preduzimaju mere očuvanja i održivog upravljanja kapacitetom životne sredine, posebno smanjenjem korišćenja sirovina i energije i sprečavanjem ili smanjenjem zagađivanja životne sredine, primenom ekonomskih instrumenata i drugih mera, izborom najboljih dostupnih tehnika, postrojenja i opreme koja ne zahteva prekomerne troškove i izborom proizvoda i usluga.

10) Načelo informisanja i učešća javnosti – u ostvarivanju prava na zdravu životnu sredinu svako ima pravo da bude obavešten o stanju životne sredine i da učestvuje u postupku donošenja odluka čije bi sprovođenje moglo da utiče na životnu sredinu.

Podaci o stanju životne sredine su javni.

11) Načelo zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa pravosuđu – građanin ili grupe građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije, pravo na zdravu životnu sredinu ostvaruju pred nadležnim organom, odnosno sudom, u skladu sa zakonom.

U članu 30. Zakona je regulisano kako se sprovodi upravljanje otpadom, odnosno po propisanim uslovima i merama postupanja sa otpadom u okviru sistema sakupljanja, transporta, skladištenja, pripreme za ponovnu upotrebu, odnosno ponovno iskorišćenje tretmana i odlaganja otpada, uključujući i nadzor nad tim aktivnostima i brigu o postrojenjima za upravljanje otpadom posle njihovog zatvaranja. Ovim članom je određeno da vlasnik i/ili drugi držalac otpada dužan je da preduzme mere upravljanja otpadom u cilju sprečavanja ili smanjenja nastajanja, ponovnu upotrebu i reciklažu otpada, izdvajanje sekundarnih sirovina i korišćenje otpada kao energenta, odnosno odlaganje otpada. U članu 34. regulisano je da se prostornim i urbanističkim planovima mora obezbediti mere i uslovi zaštite životne sredine, a naročito u pogledu odlaganja otpada.

U pogledu mera zaštite od opasnih materija članom 57 zabranjen je uvoz opasnog otpada. Dozvolu za uvoz, izvoz ili tranzit otpada izdaje Ministarstvo u skladu sa zakonom i drugim propisima. Pri podnošenju zahteva za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit iz stava 1. ovog člana podnosilac zahteva prilaže dokumentaciju čiju sadržinu propisuje Ministarstvo. Ministar propisuje uslove koje moraju da ispunjavaju stručne organizacije za ispitivanje otpada.

Članom 75 zakona predviđeno je da se radi praćenja kvalitativnih i kvantitativnih promena u životnoj sredini i preduzimanja mera zaštite u životnoj sredini vode nacionalni i lokalni registri izvora zagađivanja životne sredine u skladu sa ovim zakonom. Stavom 2 i stavom 3 ovog člana predviđeno je da Nacionalni registar izvora zagađivanja životne sredine vodi Agencija za zaštitu životne sredine, a da Lokalni registar izvora zagađivanja životne sredine vodi nadležni organ jedinice lokalne samouprave.

Stavom 5 ovog člana predviđeno je da je zagađivač dužan da o svom trošku dostavlja propisane podatke na način i u rokovima utvrđenim u skladu sa zakonom.

Članom 75a reguliše se Kontrola dostavljanja podataka i kontrola tačnosti dostavljenih podataka za Nacionalni registar izvora zagađivanja I daje se u obavezu Agenciji za zaštitu životne sredine da samostalno ili u saradnji sa nadležnom inspeksijskom službom, vrši kontrolu dostavljanja podataka za Nacionalni registar izvora zagađivanja životne sredine i kontrolu tačnosti dostavljenih podataka.

Pristup informacijama definisan je članom 78, u skladu sa kojim su državni organi, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave i ovlašćene i druge organizacije dužni da redovno, blagovremeno, potpuno i objektivno, obaveštavaju javnost o stanju životne sredine, odnosno o pojavama koje se prate u okviru monitoringa nivoa zagađujuće materije i emisije, kao i merama upozorenja ili razvoju zagađenja koja mogu predstavljati opasnost za život i zdravlje ljudi.

Propisano je da Agencija inicira pokretanje prekršajnih postupaka protiv obveznika izveštavanja za Nacionalni registar izvora zagađivanja, koji nisu dostavili potrebne podatke, nisu dostavili potrebne podatke na propisan način i u zakonskom roku, ili su dostavili netačne podatke.

U pogledu naknade za zagađivanje životne sredine u čl. 85. je navedeno da je obveznik naknade lice koje je zagađivač životne sredine, a kriterijumi za određivanje naknade su vrsta, količina ili osobine emisija proizvedenog ili odloženog otpada.

Članom 85 Zakona propisana je obaveza Zagađivača da plaća Naknadu za zagađivanje životne sredine na osnovu sledećih kriterijuma:

- 1) vrste, količine ili osobine emisija iz pojedinog izvora;
- 2) vrste, količine ili osobine emisija proizvedenog ili odloženog otpada;
- 3) sadržaja materija štetnih po životnu sredinu u sirovini, poluproizvodu i proizvodu.

Kao obveznika plaćanja naknade iz stava 1. ovog člana zakon određuje svako lice koje uzrokuje zagađenje životne sredine emisijama, odnosno otpadom ili proizvodi, koristi ili stavlja u promet sirovine, poluproizvode ili proizvode koji sadrže materije štetne po životnu sredinu.

Istim članom definisano je Vlada bliže određuje vrstu zagađivanja, kriterijume za obračun naknade i obveznike, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade a da su sredstva ostvarena

od naknade iz stava 1. ovog člana u visini od 60% prihod su budžeta Republike Srbije, a u visini od 40% prihod su budžeta jedinice lokalne samouprave.

Sredstva iz stava 5. ovog člana koriste se namenski za zaštitu i unapređivanje životne sredine prema programima, odnosno akcionim i sanacionim planovima koji se donose u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima.

U članu 90 i 90v se nalaze odredbe za osnivanje Zelenog fonda Republike Srbije koji se osniva kao budžetski fond radi evidentiranja sredstava namenjenih finansiranju pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i drugih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine. Korišćenje sredstava Zelenog fonda Republike Srbije vrši se u skladu sa zakonom, nacionalnim programom zaštite životne sredine i strateškim dokumentima, kao i listom prioriternih infrastrukturnih projekata u oblasti životne sredine, i to za sanaciju odlagališta otpada, smanjenje nastajanja otpada, ponovnu upotrebu, tretman, odnosno ponovno iskorišćenje i odlaganje otpada; programe, projekte i druge investicione i operativne aktivnosti iz oblasti upravljanja otpadom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje upravljanje otpadom.

Napomena: Ojačati ulogu Fonda u smislu kontrole naplate naknada. Uloga Agencije je da prati ispunjenost zadatah ciljeva sakupljanja i ponovnog iskorišćenja otpada i izveštava ministarstvu o nivou postignutih ciljeva. Nivo postignutih ciljeva je od suštinske važnosti za implementaciju ciljeva propisanih WEEE direktivom.

Članom 90g nalaže se obaveza ministarstvu da vodi evidenciju svih obveznika plaćanja naknade koja sadrži iznos naknade, dospelost obaveze, obračun kamate, izdate opomene i visinu duga, postupke prinudne naplate i druge podatke.

Članom 101. Propisane su ekonomske podsticajne mere za operatere postrojenja za ponovnu upotrebu i ponovno iskorišćenje otpada, sakupljače i druge subjekte u sistemu upravljanja otpadom, što nije u skladu sa Uredbom o pravilima za dodelu državne pomoći (SL Glasnik RS br 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013, 97/2013). Ovo iz razloga što je članom 52 Uredbe propisano da se državna pomoć može dodeliti za opravdane troškove za upravljanje otpadom kao dodatne investicione troškove neophodne za ostvarivanje ulaganja za upravljanje otpadom, dakle ne i za tekuće troškove poslovanja reciklera (operativne troškove).

Vođenje obaveznih evidencija od strane fizičkih i pravnih lica u pogledu zagađivanja životne sredine je propisano u članu 102. U pogledu ispuštanja zagađujućih materija i energije, klasifikaciji, karakteristikama i količinama otpada,

Inspeksijski nadzor je regulisan članom 110. Ovog zakona u pogledu uvoza, izvoza i tranzita otpada. Takođe inspektor ima pravo da uzima uzorke otpada preko ovlašćene organizacije, a propisani su i privredni prestupi za one koji uvoze opasan otpad odnosno vrše uvoz, izvoz ili tranzit bez dozvole Ministarstva.

Kaznene odredbe u smislu novčane kazne za pravna lica (500.000 – 1.000.000 dinara) i preduzetnike (250.000 – 500.000) propisane su članovima 117 (stav 12) i 117a (stav 16) Zakona.

Zakon o upravljanju otpadom

Ovim zakonom uređuju se: vrste i klasifikacija otpada; planiranje upravljanja otpadom; subjekti upravljanja otpadom; odgovornosti i obaveze u upravljanju otpadom; organizovanje upravljanja otpadom; upravljanje posebnim tokovima otpada; uslovi i postupak izdavanja dozvola; prekogranično kretanje otpada; izveštavanje o otpadu i baza podataka; finansiranje upravljanja otpadom; nadzor, kao i druga pitanja od značaja za upravljanje otpadom. Upravljanje otpadom se definiše kao delatnost od opšteg interesa.

Članom 5 Zakona o upravljanju otpadom (u daljem tekstu: Zakon) definisani su posebni tokovi otpada koji predstavljaju kretanja otpada (istrošenih baterija i akumulatora, otpadnog ulja, otpadnih guma, *otpada od električnih i elektronskih proizvoda*, otpadnih vozila i drugog otpada) od mesta nastajanja, preko sakupljanja, transporta i tretmana, do odlaganja na deponiju.

Zakonom o upravljanju otpadom u članu 6 definisana su načela na kojima se zasniva upravljanje otpadom, između ostalog načelo „odgovornosti“ i načelo „zagađivač plaća“. Prema načelu odgovornosti, *proizvođači, uvoznici, distributeri i prodavci proizvoda koji utiču na porast količine otpada odgovorni su za otpad koji nastaje usled njihovih aktivnosti. Proizvođač snosi najveću odgovornost jer utiče na sastav i osobine proizvoda i njegove ambalaže. Proizvođač je obavezan da brine o smanjenju nastajanja otpada, razvoju proizvoda koji su reciklabilni, razvoju tržišta za ponovno korišćenje i reciklažu svojih proizvoda.* Načelo „zagađivač plaća“ propisuje da *zagađivač mora da snosi pune troškove posledica svojih aktivnosti. Troškovi nastajanja, tretmana odnosno ponovnog iskorišćenja i odlaganja otpada moraju se uključiti u cenu proizvoda.*

Članom 8 zakona definisana je klasifikacija otpada tako da se otpad razvrstava prema Katalogu otpada koji predstavlja zbirnu listu opasnog i neopasnog otpada po svom poreklu i sastavu. Predviđena je obaveza vlasnika i/ili drugog držalaca otpada, odnosno operatera da klasifikuje otpad na propisan način, u skladu sa ovim zakonom. Radi utvrđivanja sastava i opasnih karakteristika otpada lice iz stava 4. ovog člana dužno je da izvrši ispitivanje opasnog otpada, kao i otpada koji prema poreklu, sastavu i karakteristikama može biti opasan otpad.

Stavom 6 ovog člana propisano je da ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: ministar) propisuje katalog otpada, listu kategorija otpada (Q lista), listu kategorija opasnog otpada prema poreklu i sastavu (Y lista), listu opasnih karakteristika otpada (H lista), listu komponenti otpada zbog kojih se otpad smatra opasnim (C lista), granične vrednosti koncentracije opasnih komponenti u otpadu na osnovu kojih se određuju karakteristike otpada i dr. bliže razrađeno Pravilnik o kategorijama ispitivanju i klasifikaciji otpada („Sl. Glasnik RS“, br. 56/10).

Članom 8a Zakona definisano je kada pojedinim vrstama otpada prestaje status otpada i kako količine materija ili predmeta koje su prestale da budu otpad, se uračunavaju u ukupne količine recikliranog i iskorišćenog otpada za potrebe ispunjavanja nacionalnih ciljeva reciklaže i ponovnog iskorišćenja koji su utvrđeni za određene vrste otpada, između ostalog i otpadnu električnu i elektronsku opremu i otpadne baterije i akumulatore.

Prema članu 25(2) Zakona, *proizvođač ili uvoznik čiji proizvod posle upotrebe postaje opasan otpad dužan je da taj otpad preuzme posle upotrebe, bez naknade troškova i sa njima postupi u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima, dok isti član 25(3) daje proizvođaču ili uvozniku mogućnost ovlašćenja drugog pravnog lica da, u njegovo ime i za njegov račun, preuzima proizvode posle upotrebe.*

Članom 43. Zakona predviđena je obaveza domaćinstava da opasan otpad iz domaćinstva (otpadne baterije i akumulatori, ulja, otpad od električnih i elektronskih proizvoda, boje i lakovi, pesticidi i dr.) predaju u centre za sakupljanje otpada iz domaćinstva ili ovlašćenom pravnom licu za sakupljanje opasnog otpada.

Članom 47. Zakona propisano je upravljanje istrošenim baterijama i akumulatorima.

Ključni zahtevi i obaveze za upravljanje otpadom od električnih i elektronskih proizvoda propisani su članom 50 Zakona.

U članu 50 definisano je da lice koje vrši sakupljanje, tretman odnosno ponovno iskorišćenje ili odlaganje otpada od električnih i elektronskih proizvoda mora da ima dozvolu, da vodi evidenciju o količini i vrsti preuzetih električnih ili elektronskih proizvoda i podatke o tome dostavlja Agenciji za zaštitu životne sredine.

Članom 50. stav 5. Zakona utvrđena je obaveza proizvođača ili uvoznika električnih ili elektronskih proizvoda da identifikuje reciklabilne komponente tih proizvoda, a članom 50. stav 9 Zakona propisano je da se pri stavljanju u promet može zabraniti ili ograničiti korišćenje nove električne i elektronske opreme koja sadrži olovo, živu, kadmijum, šestovalentni hrom, polibromovane bifenile (PBB) i polibromovane difenil etre (PBDE). Ova mera zabrane, odnosno ograničenja ne odnosi se na rezervne delove namenjene popravci ili ponovnoj upotrebi električne i elektronske opreme stavljene na tržište Republike Srbije, kao i fluorescentne i druge izvore svetlosti i na koju se ne odnose mere zabrane i ograničenja u pogledu prisustva opasnih materija.

Značajne su i odredbe člana 44 zakona, koje između ostalog definišu da se prilikom sakupljanja, razvrstavanja, skladištenja, transporta, ponovnog iskorišćenja i odlaganja, opasan otpad pakuje i obeležava na način koji obezbeđuje sigurnost po zdravlje ljudi i životnu sredinu, u skladu sa međunarodnim i harmonizovanim srpskim standardima. Takođe zabranjuje se odlaganje opasnog otpada bez prethodnog tretmana kojim se značajno smanjuju opasne karakteristike otpada. Ministar propisuje način skladištenja, pakovanja i obeležavanja opasnog otpada.

Članovi 51 i 52 propisuju odvojeno sakupljanje otpadnih cevi koje sadrže živu i otpada koji sadrži PCB, i upravljanje ovim tokovima otpada.

Članom 75 regulisan je postupak izveštavanja, koji obavezuje sve proizvođače i uvoznike proizvoda koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada da vode i čuvaju dnevnu evidenciju o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i dostavljaju redovni godišnji izveštaj Agenciji za zaštitu životne sredine.

Članom 76 propisano je vođenje registara u oblasti upravljanja otpadom, prema kojem nadležno ministarstvo vodi registar posrednika u upravljanju otpadom, odnosno trgovaca otpadom, registar izdatih dozvola za upravljanje otpadom i uvoz, izvoz i tranzit otpada i registar izdatih potvrda o izuzimanju od obaveze pribavljanja dozvole.

Član 77 definiše način utvrđivanja troškova upravljanja otpadom prema količini i svojstvima otpada u skladu sa načelom "zagađivač plaća" i šta je potrebno da obuhvate:

- troškove odvojenog sakupljanja otpada;
- troškove prevoza otpada;
- troškove drugih mera upravljanja otpadom koje nisu pokrivena prihodom ostvarenim prometom otpada;
- troškove uklanjanja otpada koji je nepoznato lice odložilo izvan deponije;

- troškove projektovanja i izgradnje postrojenja za tretman, odnosno skladištenje, ponovno iskorišćenje i odlaganje otpada, troškove rada postrojenja, troškove zatvaranja, njegovog naknadnog održavanja nakon prestanka njegovog rada.

Prema članu 78 proizvođač, vlasnik i/ili drugi držalac otpada snosi troškove sakupljanja, transporta, tretmana, odnosno skladištenja, ponovnog iskorišćenja i odlaganja otpada, dok član 79(4) propisuje da *proizvođač ili uvoznik proizvoda koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, plaća naknadu*⁶ **Zakonom o upravljanju otpadom nije definisano u koje konkretno svrhe se plaća ova Naknada.** Stavom 6 istog člana navedeno da sredstva ostvarena od naknade iz stava 4. ovog člana su prihod budžeta Republike Srbije i koriste se preko Zelenog fonda Republike Srbije. Zakon o zaštiti životne sredine u članu 90v kaže da korišćenje sredstava Zelenog fonda Republike Srbije se vrši u skladu sa zakonom, nacionalnim programom zaštite životne sredine i strateškim dokumentima, kao i listom prioriternih infrastrukturnih projekata u oblasti životne sredine i da se dodeljuju korisnicima u skladu sa ugovorom o korišćenju sredstava.

Napomena: Potrebno je usaglašavanje zakonske regulative kako bi se obavezali proizvođači proizvoda da obeleže ambalažu proizvoda kao i da u prateću dokumentaciju uz proizvod prilože obavezno uputstvo kojim se potrošač obaveštava o uticaju proizvoda i ambalaže na životnu sredinu i upućuje na način postupanja s proizvodom i ambalažom nakon upotrebe u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje upravljanje otpadom od EE proizvoda.

U našem pravnom okviru ova obaveza je regulisana Pravilnikom o listi električnih i elektronskih proizvoda. Pravilnikom takođe treba definisati način i postupak izvršenja obaveze dok sama obaveza treba biti definisana zakonom.

Zakonom je potrebno uvesti i Registar proizvođača i uvoznika čiji proizvodi nakon upotrebe postaju otpad (u koji spada i otpad od električnih i elektronskih proizvoda), a koji će sadržati informacije o proizvođačima proizvoda koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada kao i proizvodima koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada, količinama proizvoda koji su stavljeni na tržište republike Srbije, podatke o imenovanju osobe odgovorne za ispunjenje obaveza predviđenih ovim Zakonom i drugim propisima iz oblasti upravljanja otpadom. Način i postupak bliže razraditi podzakonskim propisom.

Korišćenje sredstava iz budžeta Republike Srbije za investicione i operativne troškove upravljanja otpadom propisano je članom 81, i to između ostalog za:

- izgradnju novih postrojenja za upravljanje otpadom, rekonstrukciju, revitalizaciju i iskorišćenje postojećih postrojenja
- upravljanje istrošenim baterijama i akumulatorima, otpadnim uljima, otpadnim gumama, otpadom od električnih i elektronskih proizvoda, otpadom od fluorescentnih cevi koje sadrže živu i otpadnim vozilima;
- podsticanje odvojenog sakupljanja otpada;
- razvoj informacionog sistema za upravljanje otpadom;

⁶ Način obračuna naknade propisan članom 6(5) Uredbe o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada

- programe obrazovanja i jačanja svesti javnosti o pitanjima zaštite životne sredine i upravljanja otpadom;
- tržišta recikliranih materijala i izvoz otpada za koji nema mogućnosti tretmana u Republici Srbiji.
- Međutim, dodela sredstava iz budžeta za operativne troškove upravljanja otpadom je u suprotnosti sa Uredbom o pravilima za dodelu državne pomoći jer se ista može dodeliti samo za opravdane investicione troškove u skladu sa članom 52 Uredbe.

Uredba o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada

Ovom Uredbom definišu se proizvodi koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, obrazac dnevne evidencije o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i godišnjeg izveštaja, način i rokovi dostavljanja godišnjeg izveštaja, obveznici plaćanja naknade, kriterijumi za obračun, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade. Uredbom je propisano vođenje evidencije i izveštavanje, način i rokovi godišnjeg izveštavanja prema Agenciji za zaštitu životne sredine, obveznici i način obračuna i plaćanja naknade.

Članom 4 Uredbe definisano je na da su obveznici plaćanja naknade obavezni da vode dnevnu evidenciju kao i da sačinjavaju godišnji izveštaj koji dostavljaju Agenciji za zaštitu životne sredine najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

U članu 6(5) propisano je da se *naknada za električne i elektronske proizvode obračunava prema količini proizvedenih odnosno uvezenih električnih i elektronskih proizvoda*, dok je članovima 78 i 79(4) Zakona o upravljanju otpadom, propisano da proizvođač, odnosno uvoznik snosi troškove upravljanja otpadom električnom i elektronskom opremom koje sami stavljaju na tržište u Republici Srbiji ili koje sami koriste kao krajnji potrošači i da je za to u obavezi da plaća naknadu.

Članom 11 Uredbe propisano je da se visina i način obračuna plaćanja naknade za upravljanje otpadnim električnim i elektronskim proizvodima utvrđuje na ime pokrića troškova upravljanja otpadnim električnim i elektronskim proizvodima.

Napomena: Zakonom o upravljanju otpadom nije definisano u koje konkretno svrhe se plaća ova Naknada, ali je ovo jasno definisano Uredbom. Naknada je prema Zakonu svrstana u član koji definiše „Cenu usluge za upravljanje otpadom“ što indirektno upućuje na zaključak da se nakanada plaća u svrhu finansiranja sistema upravljanja posebnim tokovima otpada. Izmeniti zakonsku regulativu u ovom delu tako što će se Naknada definisati kao Naknada za finansiranje sistema upravljanja posebnim tokovima otpada i definisati jasno u koje svrhe se ova naknada troši. Paušalno navođenje da je naknada prihod budžeta republike Srbije koja se osim u svrhe uparavljanja sistema posebnim tokovima otpada troši i u druge svrhe definisane propisima o prihodima zelenog Fonda Republike Srbije dovodi do toga da Naknade ne ostvaruje svoju svrhu za koju je uspostavljena.

Članom 13-14 Uredbe regulisan je postupak dostavljanja podataka Agencije za zaštitu životne sredine ministarstvu koje donosi rešenje obvezniku plaćanja naknade u kojem se nalaže plaćanje naknade prema dostavljenom godišnjem izveštaju za godinu koja prethodi godini u kojoj se izdaje rešenje. Ovim rešenjem nalaže se obvezniku plaćanje naknade u roku koji ne može biti duži od 30 dana od dana prijema rešenja, što je u praksi neprimenljivo. Takođe, definiše se da će

se obvezniku koji nije dostavio godišnji izveštaj naknada obračunati na temelju izveštaja republičkog inspektora za zaštitu životne sredine o količinama uvezenih odnosno proizvedenih proizvoda. Članom 14 Uredbe propisana je obaveza ministarstva da obvezniku koji nije izmirio obavezu naloženu rešenjem dostavi Opomenu u kojoj će ostaviti nakanadni rok za ispunjenje ove obaveze.

Na osnovu člana 15(2) Uredbe, donosi se Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada, gde su u Prilogu 2. dati *iznosi naknade za upravljanje otpadnim električnim i elektronskim proizvodima*.

Članom 15a inkriminirani su prekršaji pravnom lica, odgovornog lica i preduzetnika a koji se vrše ne preduzimanjem obaveznih radnji dostavljanja godišnjeg izveštaja, vođenja evidencije i dostavljanja dokaza o izvršenju uplati naknade u rokovima i na način propisan ovom Uredbom.

Za električnu i elektronsku opremu koja je stavljena na tržište do 1.1.2011. godine, troškove upravljanja otpadnom opremom (dalje: istorijska otpadna oprema) koja potiče iz domaćinstva proporcionalno snose svi proizvođači, odnosno uvoznici, srazmerno proizvodima stavljenim na tržište Republike Srbije, a za istorijski otpad koji nije iz domaćinstva snosi proizvođač, uvoznik i krajnji korisnik. Proizvođač, odnosno uvoznik ove opreme zaključuje ugovor o finansiranju upravljanja istorijskom otpadnom opremom koja nije iz domaćinstva sa krajnjim korisnikom

Dakle, možemo zaključiti da Obaveze proizvođača i uvoznika EEP odnose se na:

- **dizajn električne i elektronske opreme,**
- **označavanje o obaveznom odvojenom sakupljanju,**
- **obaveštavanje krajnjeg korisnika o sakupljanju, ponovnoj upotrebi i reciklaži otpadne opreme,**
- **obezbeđivanje informacija za sakupljača, operatera i kolektivnog operatera,**
- **obavezu snošenja troškova upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom.**

(član 18. Pravilnika).

Napomena: Uvesti osnov plaćanja naknade koji je nezavistan od samog obveznika plaćanja naknade, a koji može služiti kao kriterijum provere dostavljenog godišnjeg izveštaja. Npr. da se naknada kod uvoza, unosa i proizvodnje EE opreme obračunava na osnovu podataka iz jedinstvenih carinskih isprava, obrasca prijave proizvođača EE opreme koji bi se potencijalno dostavljao uz prijavu PDV poreskoj upravi. U svrhu provere podataka uvesti mogućnost da ministarstvo obavi kontrolu proverom službenih podataka Ministarstva finansija-poreske uprave i drugih evidencija nadležnih ministarstava. Uskladiti propise u ovom delu sa odredbama Direktive 2012/19/EU tako što će se uvesti registar zagađivača EE opreme.

Napomena: Dnevna evidencija u praksi nije usklađena sa godišnjom evidencijom, pa je ideja da se dnevna evidencija ukine, eventualno da se propiše vođenje mesečne evidencije. Ne definiše se kao prekršaj dostavljanje podataka koji ne odgovaraju stvarnom stanju. Ne postoje dovoljni inspekcijski kapaciteti kao represivna mera niti je predviđen neki drugi preventivni mehanizam za sprečavanje lažiranja podataka u izveštaju (nezavisni mehanizmi kontrole).

Uredba o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava

Ovom uredbom utvrđuje se visina i uslovi za dodelu podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu i iskorišćenje otpada kao sekundarne sirovine.

Na osnovu člana 2 Uredbe o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava, donosi se Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada, kojim se utvrđuju usklađeni iznosi podsticajnih sredstava. Pravilnikom nije dat metod izračunavanja iznosa podsticajnih sredstava, niti su oni zasnovani na realnim troškovima upravljanja otpadnim električnim i elektronskim proizvodima, već se pri izračunavanju koristi stepen inflacije.

Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada

Ovim pravilnikom utvrđuju se usklađeni iznosi podsticajnih sredstava iz člana 2, 2a, 2b i 2v Uredbe o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava. Član 3 definiše podsticajna sredstva iz člana 2a Uredbe za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje otpadne električne i elektronske opreme kao sekundarne sirovine.

Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda

Pravilnikom je propisana lista električnih i elektronskih proizvoda, mere zabrane i ograničenja korišćenja električne i elektronske opreme koja sadrži opasne materije, način i postupak upravljanja otpadom od električnih i elektronskih proizvoda. Propisane su takođe obaveze proizvođača/uvoznika električnih i elektronskih proizvoda u smislu dizajna i označavanja o obaveznom odvojenom sakupljanju, obaveštavanja krajnjih korisnika, kao i sakupljača, operatera i kolektivnog operatera.

U članu 3(19) uveden je pojam „kolektivni operater“ – kolektivni operater jeste privredno društvo ili pravno lice koje osnivaju proizvođači i uvoznici koji na tržište Republike Srbije stavljaju više od 15.000 tona električne i elektronske opreme godišnje, radi upravljanja otpadnom opremom, a koji upravlja najmanje jednim postrojenjem za tretman i na čije ime se izdaje dozvola za upravljanje otpadnom opremom.

Članom 7 Pravilnika date su odrednice u pogledu Dizajna električne i elektronske opreme pa zaključujemo da Električna i elektronska oprema treba da bude projektovana i proizvedena na takav način kojim se obezbeđuje:

- smanjivanje upotrebe opasnih materija na najmanju moguću meru;
- lakše rastavljanje, ponovna upotreba i reciklaža ili drugi oblik iskorišćenja otpadne opreme;

- veću upotrebu recikliranih materijala i reciklažu otpadne opreme, njenih sastavnih delova i ugrađenih materijala;

- da proizvod kada postane otpad, ne predstavlja opasnost i nema štetan uticaj na zdravlje ljudi ili životnu sredinu, niti predstavlja smetnju ili teškoću za organizovanje upravljanja otpadom.

Proizvođač svojim dizajnom i proizvodnim postupcima ne može sprečavati ponovnu upotrebu otpadne opreme, osim ako taj dizajn ili ti postupci predstavljaju značajnu prednost u pogledu zaštite životne sredine i/ili zahteva za bezbedno korišćenje opreme (član 7. Pravilnika).

Na električnoj i elektronskoj opremi koja se stavlja u promet proizvođač ili uvoznik na vidnom mestu obezbeđuje čitko i neizbrisivo postavljen znak o obaveznom odvojenom sakupljanju otpadne opreme. Ako znak ne može da bude utisnut na samu opremu, zbog veličine opreme ili njene specifične upotrebe, znak se stavlja na ambalažu, na uputstva za upotrebu ili na garantni list te opreme. Naziv proizvođača mora da bude jasno prepoznatljiv po natpisu pričvršćenom za opremu. Natpis mora da bude sačinjen tako da se na njemu vidi naziv proizvođača i godina proizvodnje, odnosno podatak da je oprema bila stavljena na tržište od 1.1.2011. godine. Navedene obaveze ne odnose se na opremu stavljenu na tržište do 1.1.2011. godine (član 8. Pravilnika)

Proizvođač i uvoznik obaveštava krajnjeg korisnika opreme u domaćinstvu o svrsi i ciljevima sakupljanja otpadne opreme, pravilnom postupanju i značaju ponovne upotrebe i reciklaže (član 9. Pravilnika). Obaveštenje se prilaže uz isporučenu opremu i sadrži podatke o zabrani odlaganja

---

Napomena: Definirati na koji način se pruža ovo obaveštenje krajnjem korisniku odnosno uvesti obavezno pismeno uputstvo i obrazac tog uputstva koji će od momenta stavljanja na tržište pratiti proizvod i sadržati gore navedene informacije i dodatnu informaciju o postojećim sistemima vraćanja i prikupljanja EE opreme i njihovoj ulozi u upravljanju EE otpadom. Regulirati jasno postupak vraćanja otpada kao i davanje konkretnih obaveštenja krajnjem korisniku u tom slučaju na kojim mestima se može predati otpad od EE proizvoda bez troškova.

---

otpadne opreme kao nerazvrstanog komunalnog otpada i obavezi odvojenog sakupljanja otpadne opreme, mogućim načinima ponovne upotrebe, reciklaže i drugih postupaka iskorišćenja, kao i o prednostima ponovne upotrebe i reciklaže u odnosu na druge oblike iskorišćenja ili odlaganja otpadne opreme, mogućim štetnim uticajima otpadne opreme na zdravlje ljudi i životnu sredinu zbog prisustva opasnih materija u toj opremi, značenju znaka obaveznog odvojenog sakupljanja otpadne opreme. Proizvođač i uvoznik obezbeđuju da na prodajnim mestima bude vidno istaknuto obaveštenje za krajnjeg korisnika o mestu i načinu predaje otpadne opreme.

Proizvođač i uvoznik obezbeđuju za sakupljača, operatera i kolektivnog operatera informacije o ponovnoj upotrebi i iskorišćenju otpadne opreme za svaki novi tip opreme u roku od godinu dana od stavljanja nove opreme na tržište. Informacije sadrže podatke o različitim sastavnim delovima i materijalima opreme, kao i podatke o mestima gde se u opremi nalaze opasne materije. Ove informacije moraju biti dostupne sakupljaču, operateru i kolektivnom operateru u formi štampanog priručnika ili u elektronskoj formi (član 10. Pravilnika).

Takođe, član 16(2) propisuje da *proizvođač i uvoznik obezbeđuju tretman otpadne opreme sami ili svoju obavezu poveravaju operateru, odnosno kolektivnom operateru, u skladu sa zakonom kojim se uređuje upravljanje otpadom.*

Na ovaj način definisano je da proizvođači/uvoznici mogu ovu obavezu poveriti operateru postrojenja za tretman ukoliko nisu u mogućnosti da ga sami organizuju, ali u suštini nisu data jasna uputstva na koji način proizvođači/uvoznici moraju ispuniti svoje obaveze ili ih delegirati ukoliko ne postoji pravno lice koje ima licencu za upravljanje otpadom.

Ciljevi sakupljanja otpadne električne i elektronske opreme dati su članom 15:

- 2 kg/st/god do 31. decembra 2015.
- 4 kg/st/god do 31. decembra 2019.

Ovi ciljevi definisani su u skladu sa Direktivom 2002/96/EC i nisu usaglašeni sa važećom regulativom EU⁷ (vidi poglavlje 2.1.1/2.1.2). Pravilnikom nije definisano ko je odgovoran za postizanje ovih ciljeva niti na koji način se prati i kontroliše implementacija predviđenih ciljeva. Dakle, ne postoji sistem merenja efektivnosti postavljenih ciljeva te s tim u vezi ni adekvatna pravovremena informacija u kojoj meri su postavljeni ciljevi i postignuti.

Takođe, članom 15 propisani su ciljevi ponovne upotrebe/reciklaže/iskorišćenja, za čije su postizanje odgovorni operater i kolektivni operater (a ne proizvođač/uvoznik). Za potrebe izračunavanja udela ponovne upotrebe, iskorišćenja i odlaganja otpadne opreme, sastavnih delova i njenih materijala, operater odnosno kolektivni operater vodi evidenciju o količini otpadne opreme, sastavnih delova, materijala i materija iz te opreme izraženu u kilogramima, koja ulazi u postrojenje za tretman i izlazi iz njega na dalje iskorišćenje i odlaganje. Zakonom je utvrđena obaveza proizvođača ili uvoznika električnih ili elektronskih proizvoda da identifikuju reciklabilne komponente tih proizvoda.

Nije propisano ko i na koji način izračunava ciljeve ponovne upotrebe/reciklaže/iskorišćenja, niti ciljeve sakupljanja.

Napomena: Uspostaviti sistem da ovlašćena institucija prati ispunjavanje okvirnog cilja, da izrađuje i dostavlja Ministarstvu kvartalni i godišnji izvještaj o ispunjavanju određenog cilja na nivou Republike Srbije za posebne tokove otpada, a u skladu sa važećim EU propisima. Od suštinske je važnosti praćenje usaglašenosti sa zahtevima direktive EU – predlog je uspostavljanje koordinacionog tela za praćenje usaglašenosti sa zahtevima Direktive EU.

---

⁷ Direktiva 2002/96/EC o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi zamenjena je Direktivom 2012/19/EU

U Prilogu 1 ovog Pravilnika definisana je Lista razreda električnih i elektronskih proizvoda:

Lista razreda električnih i elektronskih proizvoda

1.	Veliki kućni aparati
2.	Mali kućni aparati
3.	Oprema za informatičke tehnologije (IT) i telekomunikacije
4.	Oprema široke potrošnje za razonodu
5.	Oprema za osvetljenje
6.	Električni i elektronski alati (osim velikih nepokretnih industrijskih alata)
7.	Igračke, oprema za rekreaciju (razonodu) i sport
8.	Medicinski pomoćni uređaji (osim velikih nepokretnih terapijskih i dijagnostičkih uređaja implantiranih proizvoda i proizvoda koji mogu prouzrokovati infekciju)
9.	Instrumenti za praćenje i nadzor
10.	Automati

Pravilnik o kategorijama ispitivanju i klasifikaciji otpada

Ovim pravilnikom propisuje se: Katalog otpada, lista kategorija otpada (Q lista), lista kategorija opasnog otpada prema njihovoj prirodi ili aktivnosti kojom se stvaraju (Y lista), lista komponenti otpada koji ga čine opasnim (C lista), lista opasnih karakteristika otpada (H lista), lista postupaka i metoda odlaganja i ponovnog iskorišćenja otpada (D i R lista), granične vrednosti koncentracije opasnih komponenti u otpadu na osnovu kojih se određuju karakteristike otpada, vrste parametara za određivanje fizičko-hemijskih osobina opasnog otpada namenjenog za fizičko-hemijski tretman, itd.

Katalog otpada je zbirna lista neopasnog i opasnog otpada prema kojoj se vrši razvrstavanje otpada u dvadeset grupa u zavisnosti od mesta nastanka i porekla, data u Prilogu 1. ovog Pravilnik-a i čini njegov sastavni deo. Grupe otpada označene su dvocifrenim brojevima, a šestocifrenim brojevima označene su pojedinačne vrste otpada. U Katalogu otpada, opasan otpad označen je zvezdicom (*) koja se stavlja posle indeksnog broja.

Po katalogu otpadu od električnih i elektronskih proizvoda pripadaju neki od sledećih brojeva:

08 03 otpadi od proizvodnje, formulacije, snabdevanja i upotrebe štamparskog mastila

- 08 03 17* otpadni toner za štampanje koje sadrži opasne supstance
- 08 03 18 otpadni toner za štampanje drugačiji od onog navedenog u 08 03 17
- 08 03 99 otpadi koji nisu drugačije specificirani

09 01 otpadi iz fotografske industrije

- 09 01 10 kamere za jednokratnu upotrebu bez baterija

- 09 01 12 kamere za jednokratnu upotrebu koje sadrže baterije drugačije od onih navedenih u 09 01 11

16 02 otpadi od električne i elektronske opreme

- 16 02 11* odbačena oprema koja sadrži hlorofluorougjovodonike, HCFC, HFC
- 16 02 13* odbačena oprema koja sadrži opasne komponente drugačija od one navedene u 16 02 09 do 16 02 12
- 16 02 14 odbačena oprema drugačija od one navedene u 16 02 09 do 16 02 13
- 16 02 15* opasne komponente uklonjene iz odbačene opreme
- 16 02 16 komponente uklonjene iz odbačene opreme drugačije od onih navedenih u 16 02 15

20 01 Komunalni otpadi / odvojeno sakupljene frakcije

- 20 01 35* (odbačena električna i elektronska oprema drugačija od one navedene u 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente)
- 20 01 36 odbačena električna i elektronska oprema drugačija od one navedene u 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35
- 20 01 21* fluorescentne cevi i drugi otpad koji sadrži živu
- 20 01 23* odbačena oprema koja sadrži hlorofluorougjovodonike

Iako je e-otpad skup većeg broja različitih opasnih i neopasnih otpada najčešće se pri kategorizaciji svom skupljenom otpadu daje šifra 20 01 35* (odbačena električna i elektronska oprema drugačija od one navedene u 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente) i sve se svrstava u opasan otpad bez posebnog razvrstavanja prilikom skupljanja, privremenog skladištenja i transporta. Razvrstavanje i odvajanje opasnih i neopasnih komponenti kod nas vrši operater koji ima dozvolu za tretman.

Pravilnik o načinu skladištenja, pakovanja i obeležavanja opasnog otpada

Ovim pravilnikom uređuje se način skladištenja, pakovanja i obeležavanja opasnog otpada. Skladištenje opasnog otpada se vrši na način kojim se obezbeđuje najmanji rizik po ugrožavanje života i zdravlja ljudi i životne sredine. Opasan otpad se skladišti u rezervoarima, kontejnerima i drugim posudama u okviru skladišta (u daljem tekstu: posude za skladištenje). Opasan otpad klasifikuje se prema poreklu, karakteristikama i sastavu koje ga čine opasnim, u skladu sa propisom kojim se uređuje kategorija, ispitivanje i klasifikaciji otpada. Imajući u vidu da je otpad od električnih i elektronskih proizvoda u velikom broju slučajeva opasan otpad dok se ne razvrstaju i odvoje opasne i neopasne komponente značajno je pomenuti da se odredbe ovog Pravilnika primenjuju i na EE otpad.

Pravilnikom o obrascu dnevne evidencije i godišnjeg izveštaja o otpadu sa uputstvom za njegovo popunjavanje, Pravilnikom o obrascu dokumenata o kretanju opasnog otpada, obrascu prethodnog obaveštenja, načinu njegovog dostavljanja i uputstvu za njihovo popunjavanje, Pravilnikom o obrascu Dokumenta o kretanju otpada, kao i uputstvu za njegovo popunjavanje propisani su obrasci i način popunjavanja istih, način njihovog dostavljanja i dr.

Zakon o kontroli državne pomoći

Ovim zakonom uređuju se opšti uslovi i postupak kontrole državne pomoći u cilju zaštite slobodne konkurencije na tržištu, primenom načela tržišne ekonomije i podsticanja privrednog razvoja, obezbeđenja transparentnosti u dodeli državne pomoći, kao i izvršavanja preuzetih obaveza po zaključenim međunarodnim ugovorima, koji sadrže odredbe o državnoj pomoći.

Uredba o pravilima za dodelu državne pomoći

Ovom uredbom bliže se uređuju pravila za dodelu državne pomoći, odnosno za ocenu dozvoljenosti prijavljene, odnosno dodeljene državne pomoći, i pravni poredak Republike Srbije usklađuje sa sadržinom instrumenata tumačenja koje su u vezi sa državnom pomoći usvojile institucije Evropske zajednice.

Članovima 51. – 53. pripisana je državna pomoć za upravljanje otpadom, odnosno uslovi koje je potrebno ispuniti za dodelu državne pomoći za upravljanje otpadom od drugih privrednih subjekata uključujući i aktivnosti ponovne upotrebe, reciklaže i prerade; opravdani troškovi za dodelu državne pomoći za upravljanje otpadom; i visina investicione državne pomoći. Kao važan aspekt neophodno je istaći da Uredba dozvoljava dodelu državne pomoći isključivo za opravdane investicione troškove upravljanja otpadom, ne i za operativne troškove upravljanja otpadom.

1.1.1. Zakonska regulativa EU u oblasti upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom

Osnov zakonske regulative EU koja reguliše upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom čini **Direktiva 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi**⁸. Drugi relevantni EU propisi u ovoj oblasti su:

- Direktiva (EU) 2018/849 o izmenama Direktiva 2000/53/EC o istrošenim vozilima, 2006/66/EC o baterijama i akumulatorima, i 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi⁹,
- Direktiva 2011/65/EU o primeni opasnih supstanci u električnoj i elektronskoj opremi¹⁰,
- Odluka Komisije 2004/249/EC o upitniku za izveštavanje država članica o implementaciji Direktive 2002/96/EC¹¹, i
- Odluka Komisije 2005/369/EC o utvrđivanju pravila praćenja usaglašenosti država članica i uspostavljanju formata podataka za potrebe Direktive 2002/96/EC¹².

18. april 2017.: Komisija je usvojila "WEEE package" koji uključuje:

- Implementaciona Uredba Komisije 2017/699 kojom se uspostavlja objedinjena metodologija za izračunavanje težine električne i elektronske opreme koja se stavlja na lokalno tržište u svakoj od Država Članica i objedinjena metodologija za izračunavanje količine generisane otpadne električne i elektronske opreme prema težini u svakoj od Država Članica.

- Izveštaj o reviziji obima Direktive 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi i o preispitivanju rokova za dostizanje ciljeva sakupljanja i o mogućnostima definisanja individualnih ciljeva sakupljanja za jednu ili više kategorija električne i elektronske opreme u Aneksu III Direktive.

- Izveštaj o preispitivanju ciljeva iskorišćenja otpadne električne i elektronske opreme, mogućnosti definisanja posebnih ciljeva za otpadnu električnu i elektronsku opremu koja se priprema za ponovnu upotrebu i o preispitivanju metode za izračunavanje ciljeva iskorišćenja definisanih članom 11(6) Direktive 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi.

- Izveštaj o ostvarivanju ovlašćenja za usvajanje delegiranih akata dodeljenih Komisiji u skladu sa Direktivom o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi.

Source: http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/index_en.htm

⁸ Directive 2012/19/EU of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on waste electrical and electronic equipment (WEEE)

⁹ Directive (EU) 2018/849 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directives 2000/53/EC on end-of-life vehicles, 2006/66/EC on batteries and accumulators and waste batteries and accumulators, and 2012/19/EU on waste electrical and electronic equipment

¹⁰ Directive 2011/65/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2011 on the restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment

¹¹ Commission Decision of 11 March 2004 concerning a questionnaire for Member States reports on the implementation of Directive 2002/96/EC of the European Parliament and of the Council on waste electrical and electronic equipment (WEEE) (2004/249/EC)

¹² Commission Decision of 3 May 2005 laying down rules for monitoring compliance of Member States and establishing data formats for the purposes of Directive 2002/96/EC of the European Parliament and of the Council on waste electrical and electronic equipment (2005/369/EC)

Direktiva 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi

Direktiva 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi stupila je na snagu 13. avgusta 2012. godine, a postala pravosnažna 14. februara 2014. Ovom Direktivom zamenjena je „stara“ Direktiva 2002/96/EC o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi, koja je stupila na snagu u februaru 2003. godine.

Direktiva 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi ima za cilj sprečavanje ili smanjenje negativnih uticaja otpadne električne i elektronske opreme kroz iskorišćenje, ponovnu upotrebu ili reciklažu i definisanje mera zaštite životne sredine i zdravlja ljudi.

Svrha ove Direktive je da doprinese održivoj proizvodnji i korišćenju električne i elektronske opreme, pre svega smanjenjem otpada od električne i elektronske opreme, kao i ponovnom upotrebom, reciklažom i drugim formama iskorišćenja ovog otpada u cilju smanjenja odlaganja otpada i efikasnog korišćenja prirodnih resursa i sekundarnih sirovina.

Primarni cilj direktive je minimalno odlaganje ostataka električnih uređaja kao nesortiranog komunalnog otpada i postizanje visokog nivoa separatnog sakupljanja. Članice EU su u obavezi uspostavljanja sistema za separatno sakupljanje odgovarajućih aparata od krajnjih korisnika, čije je finansiranje povereno proizvođačima slične opreme.

Takođe ona nastoji da poboljša učinak zaštite životne sredine svih operatera uključenih u životni ciklus električne i elektronske opreme, npr. proizvođača, distributera i potrošača, a posebno onih operatera koji su direktno uključeni u prikupljanje i tretman otpadne električne i elektronske opreme. Različite primene principa „odgovornosti proizvođača“ mogu dovesti do značajnih razlika u finansijskom opterećenju ekonomskih operatera. Postojanje različitih nacionalnih politika o upravljanju otpadnom električnom i elektronskom opremom otežava efikasnost politika reciklaže. Iz tog razloga, suštinski kriterijumi postavljeni su na nivou EU, i trebalo bi da se dalje razviju minimalni standardi za tretman otpadne električne i elektronske opreme.

Zakonske odredbe ove Direktive primenjuju se na proizvode i proizvođače bez obzira na način prodaje, uključujući prodaju na daljinu i elektronsku prodaju. Obaveze proizvođača i distributera koji prodaju na daljinu ili elektronskim putem, moraju, koliko god bilo moguće, biti jednake i primenjene na isti način kao i za druge distributivne kanale, kako bi se izbeglo da ti drugi distributivni kanali snose troškove koji proizilaze iz ove Direktive, u vezi upravljanja otpadnom električnom i elektronskom opremom nastalom od opreme prodane na daljinu ili elektronskim putem.

Direktivom je propisan dizajn i proizvodnja električnih i elektronskih proizvoda u smislu omogućavanja ponovne upotrebe, rasklapanja i iskorišćenja električnog i elektronskog otpada i njegovih delova i materijala.

Odvojeno sakupljanje električnog i elektronskog otpada predstavlja preduslov za odgovarajući tretman ovog otpada. Za krajnje korisnike/domaćinstva i distributere potrebno je obezbediti dostupne i pristupačne sisteme kroz koje će biti omogućeno da vrate otpad, u najgorem slučaju bez nadoknade. Odlaganje odvojeno sakupljene otpadne električne i elektronske opreme je zabranjeno bez prethodnog odgovarajućeg tretmana.

Prenošenje informacija ka krajnjim korisnicima o zahtevu da se otpadna električna i elektronska oprema ne odlaže kao nesortirani komunalni otpad, o značaju odvojenog sakupljanja, postojećim sistemima sakupljanja, kao i o njihovoj ulozi u upravljanju otpadnom električnom i

elektronskom opremom, neophodno je za uspeh sakupljanja otpadne električne i elektronske opreme.

Direktiva propisuje primenu principa „odgovornosti proizvođača“ i definiše minimalne ciljeve sakupljanja na godišnjem nivou:

- Od 2016. godine, minimalna stopa sakupljanja će iznositi 45% izračunato na osnovu ukupne težine sakupljene otpadne električne i elektronske opreme u datoj godini u državi članici, izraženo kao procenat prosečne težine električne i elektronske opreme plasirane na tržište u prethodne tri godine u toj državi članici.
- Od 2019. godine, minimalna stopa sakupljanja koju je potrebno dostići na godišnjem nivou:
  - 65% prosečne težine električne i elektronske opreme plasirane na tržište u prethodne tri godine u državi članici, *ili alternativno*
  - 85% otpadne električne i elektronske opreme generisane na teritoriji te države članice.

Ovom Direktivom izmenjeni su nacionalni ciljevi sakupljanja iz domaćinstava definisani starom Direktivom 2002/96/EC od 4 kg/st/god.

Propisani su i ciljevi iskorišćenja otpadne električne i elektronske opreme i način izračunavanja dostizanja ciljeva za svaku kategoriju.

Takođe, Direktiva propisuje odgovornost proizvođača u smislu finansiranja troškova sakupljanja, tretmana i održivog odlaganja otpada od električne i elektronske opreme iz domaćinstava, kao i od drugih korisnika, odloženog na namenskim mestima za sakupljanje. Direktiva dozvoljava da države članice daju punu odgovornost proizvođačima za sakupljanje otpadne električne i elektronske opreme, finansiranjem sakupljanja kroz ceo lanac otpada, uključujući domaćinstva, kako bi se izbeglo da odvojeno sakupljeni otpad od električne i elektronske opreme bude neadekvatno tretiran ili ilegalno izvezen, kako bi se stvorili uslovi za usaglašavanje finansiranja od strane proizvođača u EU i kako bi se plaćanje za sakupljanje ovog otpada pomerilo sa opštih poreskih obveznika na korisnike električne i elektronske opreme, u skladu sa principom „zagađivač plaća“. Kako bi se postigao maksimalan efekat koncepta „odgovornosti proizvođača“, svaki proizvođač je odgovoran za finansiranje upravljanja otpada od njegovih proizvoda. Proizvođač može ovu obavezu da ispuni individualno ili pristupom kolektivnoj šemi.

Napomena: Svaki proizvođač koji plasira proizvod na tržište je u obavezi da obezbedi finansijsku garanciju, kojom dokazuje da će finansirati upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom (uključujući sakupljanje, tretman, iskorišćenje i održivo odlaganje), kao i da jasno obeleži svoj proizvod.

Svi proizvođači definisani Direktivom o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi moraju biti registrovani. Na nacionalnom nivou uspostavlja se registar proizvođača, uključujući proizvođače električne i elektronske opreme koji opremu plasiraju na daljinu (internet prodaja). Kada ovi proizvođači nisu registrovani u državi članici kojoj plasiraju proizvode, potrebno je da se registruju preko njihovih ovlašćenih distributera. Svrha registra je praćenje usaglašenosti sa zahtevima Direktive.

Direktiva (EU) 2018/849

Direktivom (EU) 2018/849 definisane su izmene Direktive 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektronskoj opremi, koje se odnose na sledeće:

- Član 16 Direktive 2012/19/EU koji se odnosi na registraciju, informisanje i izveštavanje u skladu sa članom 4, menja se tako da, između ostalog, obavezuje države članice da izveštavaju za svaku kalendarsku godinu (prethodno izveštavanje za trogodišnji period)
- Ubačen je član 16a koji definiše podsticaje za primenu hijerarhije otpada
- Izmene u članu 19 koji se odnosi na prilagođavanje naučnom i tehničkom napretku.

Direktiva 2011/65/EU o primeni opasnih supstanci u EE opremi

ROHS direktiva (Restriction of the use of hazardous substances) Evropske Unije je deo globalne regulative u vezi zaštite životne sredine, sa zadatkom da se uticaj elektronskog/električnog otpada svede na propisanu meru. ROHS direktiva se odnosi na ograničenje upotrebe opasnih materija u električnim i elektronskim proizvodima. U pitanju je korišćenje četiri teška metala (živa, kadmijum, olovo, šestovalentni hrom) i dva produkta koji se dodaju plastici za smanjenje zapaljivosti (PBB i PBDE). Obezbeđenjem ROHS usaglašenosti deluje se preventivno jer se o upotrebi materija opasnih po životnu sredinu vodi računa već pri projektovanju elektronskog/električnog proizvoda.

Dostupni dokazi su pokazali da uprkos merama WEEE direktive veliki deo električnog i elektronskog otpada će završavati u trenutnim tokovima otpada. Čak i ako je zasebno prikupljen ee-otpad i podvrgnut procesima reciklaže on i dalje sadrži opasne materije poput žive, kadmijuma, olova, PCB a koje predstavljaju rizik po okolinu i zdravlje ljudi. Uzimajući u obzir tehničke i ekonomske mogućnosti, najefektivniji način za redukciju rizika po okolinu i ljudsko zdravlje od ovih supstanci jeste njihova zamena sa neškodljivim ili manje opasnim materijalima. RoHS u svojim specifikacijama tačno određuje koliki udeo teških metala i kontrolisanih supstanci u odnosu na masu svaka komponenta može da sadrži. Definisana je dozvoljena maksimalna koncentracija opasnih supstanci od 0.1% po težini u homogenim sistemima.

RoHS ograničava korišćenje sledećih deset supstanci:

1. Olovo (Pb)
2. Živa (Hg)
3. Kadmijum (Cd)
4. Šestovalentni hrom (Cr6+)
5. Polibromirani bifenili (PBB)
6. Polibromni difenil eter (PBDE)
7. bis (2-etiheksil) ftalat (DEHP)
8. butil benzil ftalat (BBP)
9. dibutilftalat (DBP)
10. diisobutil ftalat (DIBP)

Prva direktiva (2002/95/EC) o ograničenju upotrebe opasnih supstanci u električnoj i elektronskoj opremi (eng. Restriction of Hazardous Substances Directive – RoHS 1) usvojena je u februaru 2003. godine sa ciljem harmonizacije propisa o upotrebi opasnih supstanci na području EU.

Od Evropske Komisije je 2006. godine zatraženo da preispita izuzeće dve kategorije proizvoda na koje se direktiva u tom trenutku nije odnosila (opremu za upravljanje i monitoring i medicinske aparate) i uvrsti ih na listu proizvoda koji podležu direktivi. Nova direktiva RoHS 2 (2011/65/EU), kojom se ovaj izuzetak stavlja van snage, predstavlja evoluciju RoHS 1, stupila je na snagu 2013. godine. Odnosi se na iste supstance kao i originalna direktiva, ali uz preciznije regulatorne uslove i jasnija tumačenja zahteva. Ključna razlika između osnovne i revidirane direktive je u dokazu usaglašenosti sa zahtevima, što je u novoj verziji dokumenta postala obaveza proizvođača. Nedostatak detaljnih dokaza o usaglašenosti i nedostatak uslova za primenu propisanih zahteva u proizvodnji, po odredbama nove direktive predstavlja krivično delo. Kao i ostale direktive koje se odnose na upotrebu CE znaka, ova direktiva nalaže kontrolu proizvodnje i sledljivost tehničkih dosijea. Usklađenost sa zahtevima direktive se mora ostvariti na dan iznošenja proizvoda na tržište. Ostale razlike između prethodne i nove verzije RoHS obuhvataju nove odgovornosti za uvoznike i distributere i načine za poboljšanje sledljivosti tehničkih dosijea.

1.1.2. Iskustva zemalja u okruženju i zemalja članica EU u transponovanju Direktive 2012/19/EU (2002/96/EU) u nacionalno zakonodavstvo

U Tabeli 10. dat je kratak osvrt na iskustva pojedinih zemalja u okruženju i zemalja članica EU u transponovanju Direktive o električnim i elektronskim proizvodima u nacionalno zakonodavstvo.

Tabela 10. Iskustva zemalja u regionu i članica EU

Zemlja	Nacionalno zakonodavstvo
<p>Zemlje članice EU</p>	<pre> graph TD A["- Plan upravljanja sa OEEO - Implementacija efikasnog sistema i infrastrukture sakupljanja - Ugovori sa subjektima sakupljanja i reciklaže - Bankovne garancije - Dozvole za prekograničnu reciklažu - Komunikacijski plan i aktivnosti za podizanje svesti - Finansiranje sakupljanja i tretmana OEEO - Administracija, kontrola toka otpada"] B["Ispunjeni ciljevi"] C["Direktiva 2012/19/EZ kao osnova (transponirana u nacionalno zakonodavstvo država članica EU)"] D["Propisuje obaveze države"] E["- Ciljevi sakupljanja (% od EEO na tržište, 6 grupa sakupl.) - Ciljevi reciklaže, ponovne upotrebe, prerade - Nacionalni registar (uključujući internetnu prodaju) - Implementacija minimalnih standarda upravljanja sa OEEO - Mogućnost agentskog modela - Mogućnost prikazivanja troškova upravljanja do potrošača"] F["Prenos odgovornosti na obveznike"] G["Svi proizvođači i uvoznici EE proizvoda u državi"] H["Produžena odgovornost proizvođača/uvoznika"] I["Ispunjavanje obaveza"] J["Kolektivno preko organizacije sustava"] K["Individualno"] C --> D D --> E E --> B E --> F F --> G G --> H H --> I I --> J I --> K </pre> <p>Vlade država članica podžavaju odredbe koje se odnose minimalne zahteve za produženu odgovornost proizvođača, ne samo zbog veće implementacije i harmonizacije kolektivnih šema u državama članicama, već i zbog stvaranja boljeg zakonodavnog okruženja i boljeg sprovođenja direktive na koju su kolektivne šeme oslonjene.</p>
<p>Hrvatska</p>	<p>Zakonodavstvo dozvoljava kolektivnog operatera tj. organizacije, koja će preuzeti odgovornost upravljanja oep u ime obveznika. <u>Novi ZAKON o održivom gospodarenju otpadom (18.7.2013)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Usaglašen sa EU direktivom (2012/19/EZ) • Registar gospodarenja otpadom vodi Fond (evidencija proizvođača, količini EEP, OEEP) • Proizvođači imaju 3 mogućnosti <ul style="list-style-type: none"> – uplati naknadu Fondu, koji time preuzima obavezu – sklopi ugovor s organizacijom, koja preuzima ispunjenje cilja „kolektivni operater“ – sam ispuni pojedinačni cilj „individualni operater“ (sam stavlja veću količinu na tržište) • Naknada koja se uplaćuje u korist Fonda <ul style="list-style-type: none"> – naknada za rad operatera (osiguravanje usluga sakupljanja, obrade, koordinacija Fonda) – naknada gospodarenja (mesečno za finansiranje troškova sistema sakupljanja i obrade kod Fonda) • Organizacija je trgovačko društvo, koje je od proizvođača preuzelo obvezu ispunjavanje ciljeva samostalno ili preko trećih osoba (odobrenje i sporazum Fonda o prenosu obveze ispunjavanja cilja gospodarenja otpadom sa garancijom) • Proizvođači, koji su sklopili ugovor s organizacijom plaćaju naknadu organizaciji • Ako u Republici Hrvatskoj postoje kapaciteti za tretman otpada, prednost pred izvozom ima materijalna upotreba u Hrvatskoj (ocenu

	daje Fond s Agencijom), postojeće koncesije važe do isteka roka
Makedonija	<p>Zakonodavstvo dozvoljava kolektivnog operatera tj. organizacije, koja će preuzeti odgovornost upravljanja ooop u ime obveznika.</p> <p><u>ZAKON o upravljanju električnom i elektronskom opremom i otpadom od električne i elektronske opreme (donet 2012. godine)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Usaglašen sa EU direktivom (2012/19/EZ) • Jasno definisani rokovi za sprovođenje: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Registracija kod organa zaduženog za poslove ZŽS prilikom registracije preduzeća, za stare do 31.12.2013. godine ✓ Vođenje evidencije od 01.01.2014. godine ✓ Prvi izveštaj kolektivnog operatera ili individualnog upravljača OEEP do 31.03.2016. godine ✓ Dokaz da li će obavezu izvršavati prema državi, kolektivno i/ili individualno do 31.12.2014. godine ✓ Označavanje proizvoda od 01.01.2013. godine • Proizvođači imaju 3 mogućnosti od 01.01.2015.godine <ul style="list-style-type: none"> ✓ uplati naknadu državi, koji time preuzima obavezu upravljanja OEEP, ✓ sklopi ugovor s organizacijom, koja preuzima ispunjenje cilja „kolektivni operater“ ✓ sam ispuni pojedinačni cilj „individualni operater“
Bosna i Hercegovina	<p>Zakonodavstvo dozvoljava kolektivnog operatera tj. organizacije, koja će preuzeti odgovornost upravljanja ooop u ime obveznika.</p> <p><u>Proizvođači/uvoznici EEO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakonodavstvo usaglašeno sa direktivom EU • Izveštavanje i plaćanje <u>opšte naknade</u> Fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH, <u>naknade za upravljanje OEEP</u> Fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH ili operateru sistema preko sklopljenog ugovora • Naknade odražavaju realne troškove pojedine grupe OEEP. <p><u>Upravljanje sa OEEP</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sakupljanje vrše sakupljači i obrađivači preko ugovora sa operaterom sistema • Plan sakupljanja i obrade u 1. godini je 5% od količine stavljene na tržište a zatim narednih 5 godina svake godine cilj se povećava za 5% do 25%, • Trošak sakupljača/obrađivača je na nivou EU odnosno do 30% niži • Aktivnosti na edukaciji i podizanju svesti građanstva obaveza su operatera sistema
Republika Srpska	<ul style="list-style-type: none"> • Ne postoji sistem u naplati naknada • U toku je izrada zakonske regulative koja će biti usaglašena sa direktivom EU

1.1.3. Zakonska regulativa UN u oblasti upravljanja odnosno kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom odlaganju

Osnov zakonske regulative u zemlji predstavlja upravo Bazelska konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom odlaganju koja je sačinjena u Bazelu (Švajcarska) marta 1989. godine kojom se regulišu norme postupanja, odnosno, kriterijumi za upravljanje otpadom na način usaglašen sa zahtevima zaštite i unapređenja životne sredine, kao i postupci prekograničnog kretanja opasnog i drugog otpada.

Bazelskom konvencijom postavljena su 4 osnovna cilja:

1. Smanjenje prekograničnog transporta opasnog otpada na minimum
2. Ekološko upavljanje sa neizbežnim prekograničnim transportom opasnog otpada
3. Deponovanje opasnog otpada na mestu nastajanja
4. Smanjenje nastajanja opasnog otpada

Bazelskim amandmanom je od 1995. godine zabranjen izvoz opasnog otpada u zemlje koje nemaju odobrene kapacitete za postupanje sa ovom vrstom otpada, tj. u zemlje van Evropske Unije. Srbija je potpisala Bazelsku konvenciju 1989. godine, a ratifikovala je i postala član 2000.

Srbija je usvojila Zakon o potvrđivanju Bazelske konvencije o kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom odlaganju („Sl. List SRJ – Međunarodni ugovori”, br. 2/99).

Nadležne institucije u oblasti upravljanja otpadom, i upravljanja električnim i elektronskim otpadom u Srbiji su sledeće:

- 5) Ministarstvo zaštite životne sredine
- 6) Agencija za zaštitu životne sredine
- 7) Pokrajinski sekretarijat za urbanizam i zaštitu životne sredine (nadležni organ AP Vojvodine)
- 8) Jedinica lokalne samouprave

1) Ministarstvo zaštite životne sredine

U Ministarstvu zaštite životne sredine upravljanje otpadom / posebnim tokovima otpada sprovodi se u okviru sledećih internih sektora/odeljenja/odseka:

1.1 Sektor za upravljanje otpadom i otpadnim vodama

1.1.1. Odeljenje za upravljanje otpadom

Odeljenje za upravljanje otpadom, nadležno je, između ostalog, za izradu i sprovođenje strateških dokumenata za integrisano upravljanje otpadom; razvoj operativnih planova za posebne tokove otpada; praćenje propisa EU iz oblasti upravljanja otpadom, izradu dokumenata o usklađenosti sa propisima EU u oblasti upravljanja otpadom; praćenje izrade, revizije i sprovođenja programa, regionalnih i lokalnih planova upravljanja otpadom i uspostavljanja sistema upravljanja otpadom; izdavanje dozvola za sakupljanje, transport i tretman (skladištenje, ponovno iskorišćenje i odlaganje) otpada.

Poslovi koji se odnose na upravljanje otpadom električnom i elektronskom opremom obavljaju se u nekoliko odseka u okviru ovog Odeljenja:

Odsek za upravljanje posebnim tokovima otpada obavlja poslove koji se odnose na upravljanje posebnim tokovima otpada: izradu stručnih osnova za pripremu propisa; sprovođenje strateških dokumenata; razvoj operacionih i drugih planskih dokumenata; razmenu informacija i praćenje sprovođenja programa i planova; institucionalno jačanje sistema upravljanja posebnim tokovima otpada; koordinaciju u postupku pružanja stalne pomoći privrednim subjektima pri sprovođenju propisa iz ove oblasti; učešće u pripremi pregovaračke pozicije za Poglavlje 27 i druge poslove iz ove oblasti.

Odsek za razvoj sistema upravljanja otpadom i saradnju sa jedinicama lokalne samouprave obavlja poslove koji se odnose, između ostalog, na: izradu, realizaciju i razvoj operativnih planova za uspostavljanje sistema upravljanja otpadom; praćenje implementacije strategije, programa, regionalnih i lokalnih planova u oblasti upravljanja otpadom i predlaganje mera i aktivnosti za unapređenje sistema upravljanja otpadom; razvijanje održivog sistema stalne pomoći privrednim subjektima, jedinicama lokalne samouprave i regionima pri sprovođenju propisa iz ove oblasti; pomoć u definisanju, iznalaženju i primeni najboljih dostupnih tehnika, novih tehnologija i definisanju projekata upravljanja otpadom za dobijanje investicionih, međunarodnih, donatorskih, budžetskih i drugih sredstava; itd.

Odsek za prekogranično kretanje otpada nadležan je za pripremu i izdavanje dozvola za prekogranično kretanje otpada; praćenje sprovođenja Bazelske konvencije prekogranično kretanje otpada, izdavanje dozvola za uvoz, izvoz i tranzit industrijskog otpada; razmenu informacija o prekograničnom kretanju otpada, praćenje sprovođenja programa i planova o upravljanju otpadom; i druge poslove iz ove oblasti.

Odsek za izdavanje dozvola za upravljanje otpadom obavlja poslove koji se odnose na: pripremu i izdavanje dozvola za sakupljanje, transport, tretman, odnosno skladištenje, ponovno iskorišćenje i odlaganje otpada, uključujući i integralne dozvole; izradu i vođenje registra izdatih dozvola za upravljanje otpadom; vođenje evidencije o kretanju opasnog otpada; učešće u izradi stručnih osnova za pripremu strategije, planova i propisa u oblasti upravljanja otpadom; praćenje sprovođenja strategije, planova i propisa u oblasti upravljanja otpadom; učešće u razvoju operativnih planova za upravljanje komunalnim, industrijskim i posebnim tokovima otpada; praćenje rada lokalnih samouprava u oblasti izdavanja dozvola za upravljanje otpadom; pomaganje u obrazovanju i stručnom usavršavanju zaposlenih u lokalnim samoupravama koji rade u oblasti izdavanja dozvola za upravljanje otpadom; i druge poslove iz ove oblasti.

1.1. -2. Grupa za normativno-pravne poslove u oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama

Ova Grupa je nadležna za izradu nacrtu i predloga zakona, predloge drugih propisa i opštih akata iz oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama; davanje stručnog mišljenja o nacrtima i predlozima zakona, međunarodnih sporazuma, ugovora i drugih akata sa stanovišta njihove usklađenosti sa pravnim sistemom Republike Srbije i propisima Evropske unije; praćenje preporuka, direktiva i drugih propisa evropskog zakonodavstva iz ove oblasti i učešće u njihovoj implementaciji; koordinaciju izrade strateških dokumenata u oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama; izradu izveštaja i druge poslove iz ove oblasti.

1.2 Sektor za finansijsko upravljanje i kontrolu

1.2. 1. Odeljenje za poslove Zelenog fonda

U Odeljenju za poslove Zelenog fonda obavljaju se poslovi koji se odnose na: obračun i evidenciju naplate naknada koje plaćaju zagađivači životne sredine, odnosno obveznici plaćanja naknada za proizvode koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada; vođenje liste obveznika plaćanja naknade kojima je utvrđena obaveza plaćanja i obveznika kojima je izdato rešenje za plaćanje naknade; pripremu podataka o obveznicima koji nisu izmirili obaveze utvrđene rešenjem; saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine radi korišćenja odgovarajućih registara za utvrđivanje količine i porekla emisija zagađivača životne sredine, uvezenih odnosno proizvedenih proizvoda koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada; obavlja i druge poslove iz ove oblasti. U Odeljenju za poslove Zelenog fonda obrazuju postoje dve unutrašnje jedinice – Grupa za pravne i opšte poslove i Odsek za sprovođenje ekonomskih instrumenata i finansijsko upravljanje.

Grupa za pravne i opšte poslove nadležna je za izradu nacrtu rešenja i drugih akata koji se dostavljaju obveznicima plaćanja naknade, a na osnovu identifikovanih zagađivača – pouzdane i sveobuhvatne baze podataka; sprovođenje administrativnih procedura (naknade, žalbe, tužbe); izrada izveštaja o radu i predlaganje mera za unapređenje rada Zelenog fonda; i dr.

Odsek za sprovođenje ekonomskih instrumenata i finansijsko upravljanje obavlja poslove koji se odnose na: obračun i evidenciju naplate naknada koje plaćaju zagađivači životne sredine, odnosno obveznici plaćanja naknada za proizvode koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada; vođenje liste obveznika plaćanja naknade kojima je utvrđena obaveza plaćanja i obveznika kojima je izdato rešenje za plaćanje naknade; pripremu podataka o obveznicima koji nisu izmirili obaveze utvrđene rešenjem; saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine radi korišćenja odgovarajućih registara za utvrđivanje količine i porekla emisija zagađivača životne sredine, uvezenih odnosno proizvedenih proizvoda koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, ambalaže i upakovanih proizvoda; i dr.

1.3 Sektor za nadzor i predostrožnost u životnoj sredini

U Sektoru se obavljaju poslovi koji se odnose na kontrolu i koordinaciju poverenih poslova inspeksijskog nadzora, i drugi poslovi. U Sektoru postoji 8 unutrašnjih jedinica, od kojih se poslovi vezano za upravljanje otpadom sprovode u Odeljenju za otpad.

1.3. 1. Odeljenje za otpad

Odeljenje za otpad nadležno je za inspeksijski nadzor u oblasti kontrole postupanja sa opasnim i ostalim otpadom, ambalažom i ambalažnim otpadom u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i Zakonom o ambalaži i ambalažnom otpadu; nadzor nad poslovima poverenim autonomnoj pokrajini i jedinicama lokalne samouprave; izrada jedinstvene baze podataka operatera koji postupaju sa opasnim i ostalim otpadom, ambalažom i ambalažnim otpadom, sa sistemom za praćenje stepena usaglašenosti sa važećom zakonskom regulativom iz oblasti zaštite životne sredine; i dr.

2) Agencija za zaštitu životne sredine

2.1 Sektor za kontrolu kvaliteta i zaštitu životne sredine

Agencija za zaštitu životne sredine, u okviru Sektora za kontrolu kvaliteta i zaštitu životne sredine, vrši poslove koji se odnose na upravljanje komunalnim, industrijskim otpadom i posebnim tokovima otpada; formiranje Nacionalnog informacionog sistema životne sredine; koordinaciju prikupljanja podataka i izveštavanja ka EIONET-u (Evropska mreža za izveštavanje o životnoj sredini).

2.1. 1. Odeljenje za Nacionalni registar izvora zagađivanja / Odsek za industrijsko i komunalno zagađivanje

Odeljenje za Nacionalni registar izvora zagađivanja koordinira poslove koji se odnose na vođenje nacionalnog registra izvora zagađivanja i harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva sa EU zakonodavstvom. U okviru Odeljenja, Odsek za industrijsko i komunalno zagađivanje vrši prikupljanje i obradu podataka o otpadu za potrebe vođenja nacionalnog registra izvora zagađivanja životne sredine i za potrebe izveštavanja na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Takođe, Agencija za zaštitu životne sredine je nadležna za uspostavljanje i vođenje registra količina i vrsta ambalaže i ambalažnog otpada. Na osnovu ovih podataka, Agencija priprema i objavljuje godišnje izveštaje o količini proizvedenog, uvezenog i izvezenog otpada.

3) Pokrajinski sekretarijat za urbanizam i zaštitu životne sredine

Nadležni organ na nivou AP Vojvodine učestvuje, između ostalog, u izradi Strategije i programa prevencije stvaranja otpada; koordinira i vrši poslove upravljanja otpadom od značaja za autonomnu pokrajinu i prati stanje; daje saglasnost na regionalne planove upravljanja otpadom na svojoj teritoriji; izdaje dozvole (za sakupljanje, transport, tretman, odnosno skladištenje, ponovno iskorišćenje i odlaganje inertnog i neopasnog otpada), saglasnosti, potvrde i druge akte, vodi evidenciju i podatke dostavlja ministarstvu; vrši nadzor i kontrolu mera postupanja sa otpadom na svojoj teritoriji; obezbeđuje sredstva za finansiranje upravljanja otpadom.

U Pokrajinskom sekretarijatu za urbanizam i zaštitu životne sredine, upravljanje otpadom sprovodi se u okviru sledećih internih sektora:

3.1 Sektor za čistiju proizvodnju, obnovljive izvore energije i održivi razvoj

U Sektoru se, između ostalog, obavljaju sledeći poslovi: izrada Strategije i pojedinačnih nacionalnih planova upravljanja otpadom, koordinacija i vršenje poslova upravljanja otpadom od značaja za AP Vojvodinu i praćenje stanja, formiranje baze podataka o otpadu; predlaganje i realizacija programa i projekata u oblasti otpada, obnovljivih izvora energije, integralnog sprečavanja industrijskih zagađenja; davanje saglasnosti na regionalne planove upravljanja otpadom; sprovođenje postupaka izdavanja dozvola za sakupljanje, transport, skladištenje, tretman i odlaganje otpada, ambalažnog otpada i integralne dozvole za otpad; studijsko analitički poslovi iz oblasti otpada, itd.

3.2 Sektor za monitoring i informacioni sistem životne sredine

Delokrug rada Sektora obuhvata donošenje programa, akcionih i sanacionih planova u oblasti zaštite životne sredine za teritoriju AP Vojvodine; uspostavljanje i razvijanje monitoringa i donošenje programa monitoringa kvaliteta životne sredine za teritoriju AP Vojvodine; uspostavljanje informacionog podsistema u oblasti zaštite životne sredine, kao dela jedinstvenog informacionog sistema Republike, i dr.

U okviru ovog Sektora vrši se sakupljanje, obrada podataka i izveštavanje ka Agenciji za zaštitu životne sredine.

3.3 Sektor za inspeksijske poslove

U oblasti upravljanja otpadom, Sektor vrši poslove inspeksijskog nadzora nad primenom zakona pod nadležnosti AP Vojvodine, kao i nadzor nad ispunjenosti uslova definisanih dozvolama koje izdaju nadležni organi, i dr.

4) Jedinica lokalne samouprave (JLS)

JLS donosi i sprovodi lokalni plan upravljanja otpadom; uređuje, obezbeđuje, organizuje i sprovodi upravljanje komunalnim, odnosno inertnim i neopasnim otpadom na svojoj teritoriji; uređuje postupak naplate usluga u oblasti upravljanja otpadom; izdaje dozvole, odobrenja i druge akte u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, vodi evidenciju i podatke dostavlja ministarstvu; na zahtev ministarstva ili nadležnog organa autonomne pokrajine daje mišljenje u postupku izdavanja dozvola; vrši nadzor i kontrolu mera postupanja sa otpadom.

Izdavač**Nacionalna Alijansa za Lokalni Ekonomski Razvoj**

Makedonska 30/7, 11 000 Beograd, Srbija

Telefon: + 381 11 33 73 063

Faks: +381 11 33 73 061

Imejl: naled@naled.rsVeb adresa: www.naled.rs**U ime izdavača:**

Violeta Jovanović

Autori:

Nebojša Pokimica

Katarina Nedeljković Bunardžić

Slobodan Krstović

Dizajn, uređivanje i priprema:

NALED tim

Beograd, 2018.